

SZÉKELYFÖLD GYÓGYVIZEI – RÖVID ISMERTETŐ

Nincs Európának egyetlen hasonló tája sem, ahol ilyen sok és ilyen változatos összetételű gyógyforrás létezne, mint Székelyföldön. Hivatalosan „csak” kétezret tartanak számon, de ennél jóval több van, számtalanok és névtelenek.

Keletkezésük kontinensünk leghosszabb újkvarkáni vonulatának megjelenéséhez kapcsolódik. A miocén korszakban (23,03–5,3 millió évvel ezelőtt) a Kárpát-medencében, nagyjából a Pilitől kezdődően a Mátrán, Bükkön keresztül a Zempléni hegységig, majd folytatódva Erdély területén az Avas–Gutin–Széplés (Cibles)–Kelemen-havasok–Görgényi-havasok–Hargita vonulattal, a Pannon és Moldovai (Podóliai) kéreglemezek ütközési határvonalán, egy **óriási félkörív mentén intenzív vulkáni tevékenység játszódott le**.

A vulkáni vonulat hossza csak Erdélyben 250 km. A kitörések hosszabb–rövidebb szünetekkel ismétlődtek a pliocén korszakban is, és csak a pleisztocénben értek véget. A vulkáni tevékenység északról délre terjedve egyre újabb és fiatalabb krátereket épített. Közülük a legifjabb a Szent Anna-tó krátere, amely még kb. 29 000 évvel ezelőtt is működött. Dr. Bányai János geológusprofesszor szerint heves robbanásait láthatta még a vidéken kószáló ősember is.

A magmafészkekben elszunnyadt „szörnyeteg” jelenlétének bizonyítékai az utóvulkáni működések, vagyis a szénsavas-széndioxidos, néhol kénes **borvizek** és a kénhidrogén-széndioxidos-szénmonoxidos száraz gázömlések, a **moftták**, vagy köznyelven a „**büdös gödrök**”.

Az ásványvizek nagy családjának specifikus változatai, a borvizek hőmérsékletük szerint a hidegen „**vallatótól**” a forróig minden változatban előfordulnak. Az izzó magmakamrákból ma is megszöknek a földkéreg repedésein keresztül a vulkáni gázok, és a széndioxid a mélységi és talajvizekben feloldódva pezsgő itallá alakul. A vízzel frigyre lépett széndioxid a legtermészetesebb gyenge savat, a könnyen bomló szénsavat hozza létre, ami azért mégis van annyira erős, hogy hosszabb időn keresztül alkotó elemeire bontsa az anyaközetet, amelyek aztán beépülnek a borvizekbe, meghatározva ezek ízét, zamatát.

Bélbor–Borszék–Tölgyes körzetében a kristályos palákat, dolomitokat; a Csíki-havasokban a kristályos palákat és a flis homokkő rétegeit, a Hargitában, Görgényben, és a Kelemen-havasokban az andeziteket, bazaltokat és vulkáni üledékeiket, míg az Erdélyi-medence keleti részén a mio-pliocén üledékes és sós rétegsorait mállasztják.

A vulkáni gázok nemcsak a kürtők környékén jelennek meg, hanem 30–40 kilométeres körzetben is „elkalandoznak”. Ezért találhatunk a vulkáni hegységektől távolabb is borvizeket, azaz szénsavas ásványvizeket.

A Tiszás-borvíz patak (Veresvíz) Tusnádfürdőn
Az ismertetőben szereplő képek
nagy részét Zsigmond Enikő fotói.

A térképen **öt csoportba osztottuk az ásvány- és borvizeket**. A közérthetőség kedvéért nem követtük szigorúan a vegyi szempontokat figyelembe vevő geokémiai kategóriákat. Azonos jellel láttuk el az édes-kénes és a szénsavas-kénes (szejke) vizeket. Egy csoportba soroltuk a csak sós és a sós-széndioxidos ásványvizeket. Külön jelöltük a szénsavas és külön a nagyon ritka timsós-kénsavas borvizeket Bálványoson. Az enyhén radioaktív vizek képezik az ötödik csoportot.

Ásványvíznek nevezzük azokat a vizeket, amelyek minimum 1000 mg/l (1 gramm) oldott, szilárd alkotórészt tartalmaznak. (Az EU-s szabvány azóta ennél megengedőbb, a víz már az 500 mg/l-t meghaladó értéktől ásványvíznek minősülhet.) Ez azt jelenti, hogy 1 gramm oldott ásványisó képes megváltoztatni az édesvíz ízét. A **gyógyvíz** olyan ásványvíz, mely vegyi összetételénél vagy fizikai tulajdonságainál fogva gyógyhatású.

A főleg nátrium- és kálium-hidrogénkarbonát tartalmú ásványvizeket **alkálikus** vagy **lúgos** vizeknek nevezzük. Ezek gyomorsav túltengés esetén jótékonyak, de egyben vízhajtók is, mint pl. Tusnádfürdő, Csíkszentkirály, Málnásfürdő forrásai.

A földes-meszes ásványvizekben a kalcium és magnézium-hidrogénkarbonát uralkodik, ezek a **savas vizek**, a savhiányosok gyógyszerei, mint pl. a csíksomlyói Mária-forrás, vagy Borszék, Bélbor forrásai.

A **vasas** ásványvizek literenként legkevesebb 10 mg/l vasiont kell tartalmazzanak, hogy jótékony hatással legyenek a hemoglobin képzésre. A **konyhasós** vizek nátrium, kálium és magnéziumkloridot tartalmaznak. A **kénés bűdös vizekben** a kén tartalom legalább 1 mg/l. A **keserű** vagy szulfátos vizekben uralkodó a magnéziumszulfát (keserűsítő), a nátriumszulfát (glaubersó) és a kalciumszulfát (gipsz). Hashajtóhatásuk van.

Hőmérsékletük szerint lehetnek hideg (18 °C fok alatt), langyos (18–26 °C fok), meleg (26–36 °C fok), izotermális (36–42 °C fok) és 42 °C fok felett hipertermális vizek.

Hargita, Kovászna és Maros megye legnevesebb forrásait, gyógyfürdőit és egyéb fürdőhelyeit megyénként ismertetjük.

HARGITA MEGYE

A megye északi részét a történelmi **Gyergyószék** foglalja el. Földjét a Besztercei- és a Gyergyói-havasok kristályos tömbje, a Kelemen- és a Görgényi-havasok vulkáni képződményei alkotják, a közrezárt medencékkel együtt. A legtöbb borvízforrás a Gyergyói-, Bélbóri-, Borszéki- és Maroshévízi-medencében található.

Bélbor település (950-1050 m) a Kelemen- és a Besztercei-havasok között a megye legmagasabb hegyközi medencéjét foglalja el, a Kis-Beszterce mentén. Eredetileg Szárhegy és Ditró külső birtokterülete volt. Kb. 100 forrása közül 17-et használnak. A források szénsavasak, meszesek, némelyikük kénhidrogénes, és az ország vizei közül ezek tartalmazzák a legtöbb fluórt, ami kis mennyiségben elősegíti a csontok fejlődését, máskülönben káros. A legtöbb fluór, 3,9 mg/l, a Bici-forrás vizében van. Majdnem mindegyik enyhén radioaktív is. A legbővizűbb a Sáska I-es forrás. Bélbor köznapin használatra kő- vagy faköpbűbe foglalt forrásai az említettek kivül: Borkút, Dobreanu, Filipescu, Albu, Truță, Hangan, Șeștina. Az új helyi üzem Izvoarele Călimani és Bilbor néven palackoz és forgalmaz ásványvizeket. A Bélbóri-medence legnagyobb borvizes mocsara a 3,14 ha felületű botanikai védett terület, a Dobreanu-patak forráslápjja.

Borszék (900 m) a Kelemen-, Besztercei- és Gyergyói-havasok közé ékelődött medencében alakult ki. Régen a "Kárpátok Gyöngye"-ként emlegetett gyógyfürdő és kellemes klímájú, igen szép fekvésű üdülőtelep nemcsak a Monarchiában, de Európá-szerte is a legismertebbek közé tartozott.

A településre vonatkozó legrégebbi adat 1594-ből származik, miszerint Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem a Lobogó-forrásból hozatott borvízben naponta fürdött, Bucella, olasz udvari orvosa tanácsára. (Bethlen Farkas adatai, Jósika Miklós közvetítésével).

A korszerű fürdőtelep megteremtése *Zimmetshausen Antal* bécsi geológus nevéhez fűződik, aki 1804-ben részvénytársaságot alapított, és 28 évre bérbe vette a területet a két tulajdonos községtől, Ditrótól és Szárhegytől. Az ebben az időszakban használt szabad fürdőmedencék az Ó- és Újsáros-, a Lobogó- és Lázár-fürdő voltak. Borszék fejlődésének csúcspontját a 19. sz. utolsó évtizedeiben érte el, ekkor nyerte kitüntetésait a világiállításokon. 1873-ban Bécsben *Ferenc József* az „Ásványvizek királynője” nevű aranyéremmel jutalmazta.

Korabeli képeslap

Trianon után hanyatlás következett, majd jött a második fellendülés 1950–1990 között. A több mint 30 forrásból 15-öt használtak ivó- és fürdőkúrára, 5 fúrásból üzemeltették az ország legnagyobb és legmodernebb borvízpalackozóját (kezdés: 1806, bővítve: 1954, 1970, 1977, 1994). 2004-ben a Berkeley Spring International Water Taste 14. Nemzetközi kiállításán a szénsavval dúsított ásványvíz kategóriában a borszéki ásványvíz **aranyérmert nyert**. Ugyanakkor az első romániai ásványvíz, melyet a Szellemi Tulajdon Világszervezete bejegyezt, elismerve ezzel egyetemes értékét.

A rendszerváltás után Borszék lassan éledt újjá. A források védelmére bezárták a kerekszéki travertinbányát. A Tündérkertben apró népi stílusú szabadmedence épült 2009-ben; védő épületet húztak a mofetta (volt Ósforrás) fölé, rendezték a tündérkerti parkerdőt; jól jelzett turistautak vezetnek mindenfelé. A tönkrement **Fő-** (Erzsébet) forrás szerepét a **Kossuth-forrás** tölti be, finom vizét csipkés, fehér pavilon alatt kínálva a Tündérkert felé vezető sétány közelében. A központi parkban, a Fokhagymás-patak mellett sorakozó forrásokat karban tartják. Itt mindenki kedvére kóstolhatja a földes-meszes-szénsavas forrásokat, mint az **Erdei-** (Bálcsecu), **Szent László-** (Cloșca), **Lázár-** (Március 6), **Arany János-** (Crișan), **Boldizsár-** (Horea), **Petőfi-** és **Hanzker-**forrást. A radioaktív **Pierre Curie-**forrás távolabb van, Hollósarka falu felé. Modern változatban újjáépült az **Ó-Sáros-fürdő**, wellness résszel és külső, szabad medencével. A Borvízmúzeumban megtekinthetők a dicső múlt relikviái.

A fürdőtelep központi részén új kezelőközpont épül, tervek szerint 2022. decemberében nyílik meg „Fontana Borszéki Gyógyfürdő” néven. Modern kezelőközpont és wellness részleg tartozik hozzá.

Borszéket egykoron Karsbaddal, Badennel, Ótátrafüreddel emlegették együtt. Ez mára a múlté, de klimatikus üdülőhelyként és turisztikai csomópontként tovább él. Sok turistát vonz nyaranta bájos, kedves tájaival, kítűnő borvizeivel és a **Medve-, Jég-** ill. **Cseppkő-barlang** bizarr travertin részbarlangjaival, melyek természetvédelmi területek is egyben. A központból jól jelzett turistautak indulnak a medencét koronázó hegykeretre.

Gyergyóholló

A falu néhány szénsavas, enyhén radioaktív borvízforrást mondhat magáénak. A **Hian** és **Borvíz** források vizét a helyi lakosság ivóvízként használja.

Gyergyótölgyes

A nagyközség területén 30 borvízforrás található. Általában sok CO₂-t tartalmaznak, kevés oldott ásványi sóval. Egyesek radioaktívak. A savtalanságban és veseelégtelenségben szenvedők gyógyvizei. Vízhajtó hatásuknál fogva takarítják a húgyutakat. A legismertebb **források** az Ó- és Újmező nevű résztelepüléseken, valamint a Halas-, Putna-, Balázs-, Deák-, Már-, **Nagy Rez-**, Égett- (Arșița) és Veresszakáll- (Prisăceni) patak mentén található. A falubeliek ivóvízként fogyasztják. A veresszakállli Attila-forrás vizét régen palackozták is.

A Gyergyóbkáshoz tartozó **Tósarok** kítűnő borvize több mint huszonöt éve táplálja a helyi ásványvíz palackozót. Kellőképpen szénsavas, enyhén klóros-nátriumos víz, a gyomorsavtúltengésben szenvedőknek ajánlott.

Maroshévíz (Toplica)

A város területén langyos szénsavas ásványvizek törnek fel. Régi fürdője, a **Bánffy-fürdő** (685 m) a Maros bal teraszán, a város nyugati szélén helyezkedik el. Mai neve Fenyő-fürdő (Bradet). Vízének hőmérséklete 26,5 °C, hozama 4,7 l/sec. 1882-től kezdte kiépíteni saját birtokán báró Bánffy Dániel. 1900-ban Bánffy-fürdő néven törzskönyvezték. Borvízes témánál strandmedencéje 33 x 18 m. Panziók, kemping, vendéglők veszik körül. 2015-ben a fürdő wellness szolgáltatásokkal bővült. Két medencéje közül az egyik fedett, télen is használható.

Az **Urmánczy-fürdő** (Városi Strand) kiépítőjéről kapta a nevét. Igazi oázis a város közepén. A vasútállomás mögött, a Maros jobb partján található, régen gyönyörű, nagy park vette körül. A gazdag, előkelő, örmény Urmánczy család 1870-ben vásárolta meg a szárhegyi Lázár grófoktól a langyos borvizet fürdőt. 1959-ben, majd 1981-ben, legutóbb 2015-ben újították fel. Az állandóan cserélődő kalcium-magnéziumkarbonátos borvíz hőmérséklete 26-27 °C, vízhozama 7,8 l/ sec. Igazi kuriózum az 1,40 m mély pihenő kismedence, alján a feltörő vízzel melegített kavicsokkal. Ez a fürdő csak nyári szezonban tart nyitva, de a szállodák, sportpályák, jelzett turistaösvények és sípályák egész évben a vendégek rendelkezésére állnak.

Gyergyóremete

A Gyergyói-medence gazdag borvíz kincse a Maros nagy törésvonala mentén jelenik meg a felszínen. A faluban több helyen van vasas-szénsavas borvíz, így a központban is. Legismertebb a "túlamarosi" részen létesült **Maros-fürdő** (764 m), amelyet először 1923-ban nyitottak meg. 1933-ban megsemmisült a Maros áradásainak következtében. 1968-ban újjáépítették és egészen 1990-ig 14 kaddal működött. Azóta gazdátlanul tönkrement. A fürdő jelenleg a felújítás kezdetén áll, gyógyhatása és népszerűsége miatt komoly fejlesztését vették tervbe. A remetei vizek nátrium-magnézium- hidrogénkarbonát-kloridos típusú vizek. A falu központjában lévő kutat használgják leginkább, de zömmel a Maros árterén (12 forrás) fordulnak elő.

Gyergyócsomafalva

A falu híres borvizeiről és száraz gázfeltöréseiről. Sok udvaron, de még a művelődési ház előtt lévő kerek kútból is vedrelrel húzzák fel a borvizet. Néhány ház pincéje használhatatlan a halálos CO₂ gáz szivárgásától. A falu régi fürdői közül a Felső Nyírkert-fürdőt 2008-ban újították fel a Székelyföldi Fürdőépítő Kaláka alkalmával. Csomafalván több turisztikai létesítmény is várja a vendégeket. A panziókon és a wellness hotelen kívül a falu határában kalandpark, medvefigyelő leshely és gokart pálya is működik.

Gyergyóújfalu-Kilyénfalva

Az összenőtt falvak borvízforrásai az elmúlt 20 évben tönkrementek. A Főkút, mint közkút ma már nem működik, vize elapadt a közeli Maros-híd újjáépítési munkálatainak következtében. Csak néhány portán maradt meg egy-egy kút. Bezárt a Hajnal borvíz palackozója is.

Marosfőnél átlépve a vízválasztót, az Olt mentén elfekvő **Csíkszékre** érkezünk.

A hármas tagozódású Csíki-medence az andezitekből felépülő Hargita neovolkáni vonulata, a Nagy-Hagymás mezozoikumi meszes tömbje, a kárpáti homokkő övezetbe tartozó Csíki-havasok és a Csomád vulkanikus hegytömbje között foglal helyet. Ez a változatos kőzettani felépítés igen sokféle ásványvíz megjelenését eredményezte a medencéket körülölelő hegységekben és ezek lábainál. A medencék üledékeiben, talapzatában gazdag szénsavas víztároló rétegek rejtőznek. Csíkszék a Székelyföld ásványvizekben leggazdagabb vidéke.

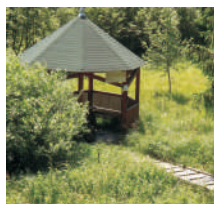
Csíkszenttamás

Szent Anna feredője 2007-2008-ban épült a Székelyföldi Fürdőépítő Kaláka keretében. A falu nyugati határában, a Csonka-torony alatt, a Feneketlen-tó mellett, a Taploca-mezőben található. Vize lápi ásványvíz, nem szénsavas. A megye legszebb fekvésű népi feredője, piknikező helyel, ahol falunapokat és alkalmi rendezvényeket tartanak.

Csikkarcfalva

A **Madicsa-fürdő** (750 m) a falu központjától 3 km-re nyugatra található. Az 1935-ben létesített 10 kádás melegfürdő, a hideg-borvizes szabad medence, a 20 férőhelyes vendégház és teraszvendéglő nyári szezonban 1990-ig működött. Ma minden az enyészet. Csupán két foglalt szénsavas borvízforrás képezi minden megmaradt értékét, amit a falubeliek asztali vízként fogyasztanak. A 8 km-re levő **Lok-patak völgyében** kiépített **borvízkút** és piknikező hely áll a kirándulók rendelkezésére.

Csikdánfalva

Dugás-fürdő (720 m) a falu központjától 1,5 km-re, nyugatra található. Az 1926-ban létesített, kellemes környezetben fekvő fürdőtelep ma Felcsík egyetlen, nyári szezonban működő, helyi érdekű fürdőtelepe. Nyolc kádás meleg fürdője, két langyos vízű (21 °C) szabad medencéje (34x12 m és 12x2 m), szénsavas-vasas-rádiumos borvízforrása van. Elsősorban reumatikus ártalmak ellen javallott.

Csikmadaras

Langyos (18 °C), sőt a mélyebb rétegekben meleg (60-80 °C) vasas-szénsavas vizei kimeríthetetlenek. 1957-ben épült, 6 kádás melegfürdőjét a vasút mellett, 1963-ban épített strand medencéjét (25x12 m) a falu közepén az Olt mellett ma már nem használják, felújításra várnak. A Hargita felé, a Nagy-Madaras-patak mentén több borvízforrás ismert, mint a **kőbányai**-, a **vadászházi**- (Kastély), vagy a **fertő-nyeregi** (Tanács sarka) forrás. Kék kereszttel jelzett turistaútja Ivóba (Zetelaka) vezet.

Csikrákos

A **Bogát-fürdő** a Felcsíki-medencét a Középsíki-medencétől elválasztó Rákosi-(Bogáti) szorosban fekszik, az Olt jobb oldalán, tektonikai törésvonalak találkozásánál, ahol több borvízforrás fakad. A fürdőt ellátó forrás kalcium-nátrium-magnézium-hidrogénkarbonátos típusú. Gyógyvizét 1821 óta ismerik. Melegített vizű, 8 kádás fürdőjét 1937-ben létesítették, 1971-ben felújították, majd az azóta korszerűtlenné vált telepet 1994-ben bezárták. Az új **kádás fürdőt** 2007-ben létesítették, a Vándor Székely **Panzió** tulajdonában van. A négykádás fürdő mellé finn szauna is társul az éttermen és szálláshelyeken kívül. Udvarán egy 360 m mélységű szonda, langyos, 18-22 °C-os borvizet hoz felszínre. A kis Bogáti-forrást a fürdőépület mellett, ivóvízként használják. Egyéb források a Bogáti-szoros körzetében a Sós-mezői, Époncsa, Magyarós és mások.

Madéfalva

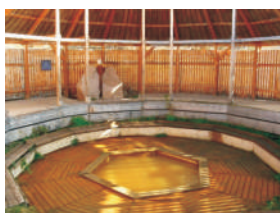
2008-tól belépett a székelyföldi felújított fürdők családjába. 23 °C-os borvizét rég ismerik, reumatikus bántalmak ellen használták. Ivó forrása a legjobb ízű borvizek egyike. A falu nyugati peremén helyezkedik el. Egy másik forrás a vasútállomással szemben, a tömbházak mögött egy bővízű szonda. Kihaszíratlan, ivókútként szolgál.

Csikszereda

A város nyugati peremén, az Olt jobb partján állt a helyiek által **szeredai fürdőnek** hívott létesítmény, 660 méteren a tengerszint fölött. Langyos vízének hőmérséklete 23 °C, napi vízhozama 23 500 liter volt. Több forrás táplálta, közülük a legismertebb a Katalin-forrás. Közkedvelt strand volt, több medencével is rendelkezett. Működésének utolsó éveiben állapota erősen leromlott, 2017-ben végleg bezárt. Ma a területet zöldberuházás keretében szeretnék reaktiválni, sajnos a fürdő funkciók elhagyásával.

2005-ben a strandfürdő mellett megépült a Mineral Quantum cég palackozója. A szeredai borvíz *Spring Harghita* néven kerül forgalomba.

A Barátok feredéje közvetlen a felújítás után

A város keleti negyedében, **Csiksomlyón** található a szeredai borvizek közül a legfinomabb, a kegytemplom mögött lévő Mária-forrás. Mellette 2006-ban a fürdőépítő kaláka keretében felújították az 1860-as évektől ismert **Barátok feredéjét**.

Az északi városrészben, **Csiktaplocán** több langyos borvízforrás volt, közülük csak egy működik, a többi eltűnt az építkezések folyamán.

A város modern wellness fürdője a jégpálya mögötti **Csíki Csobbanó Uszoda**, a hajdani borvizes Hamerock strand helyén. 1985–87-ben épült, 2013-ban újították

fel. Nagy, borvizes medencéjét az Olt bal oldalán lévő két fúrktút vizéből táplálják.

Zsögödfürdő Csikszereda déli kijáratánál, 654 m magasságban, az Olt jobb oldalán

fekszik. Még az Apafyak idejéből ismert borvizes hely.

Fejlődése Borszékkal együtt kezdődik. 17 kádás

melegfürdőjét 1957-ben építették, azóta többször

felújították, most Zsögödfürdői Kezelőbázis néven

működik. Az épületben melegített vízi úszómedence és

mofetta van. Külső, hideg vizes (17 °C) nagyméretű

úszómedencéje 1980-ban épült. A fürdő területén lévő

természetes ásványvíz források eltűntek az IPEG-

szondák lefúrása alkalmával. Ezek ma sok szabad CO₂-t

tartalmazó, bővizű artézi kutak. Innen látják el a melegfürdőt, a szabad

strandmedencét, sőt még az egyetlen megmaradt ivóvízforrást is. Zsögödfürdőről turistautak indulnak a Szentimrei Büdösbe (kék kereszt) és a Harom várához (kék pont és háromszög).

Zsögödfürdő strandja

Hargitafürdő

Csikszereda legjelentősebb szóróványa a Csicsói-Hargita keleti oldalában 1200–1400 m magasságban. A csikiak számára a sísport fellegvára. Nyáron a mofettázó nyaralók és a gyalogos turisták látogatják, kihasználva jól jelzett turistaútjait. A várossal az ország leghosszabb utcája, a 22 kilométeres Hargita utca köti össze, a 13A országúton és a Tolvajos-tetői keresztteknél lévő bekötőúton keresztül. A borvizes, mofettás hely nagyrészt ma is Csicsó falu közbirtokossági területe. 1770–1914 között a kezdetleges

fürdőtelepet Csicsói Büdösnek nevezték. Csak 1920-tól

kezdtek mai nevén emlegetni, amikor 12 forrását,

mofettáját, melegfürdőjét és hidegvizes strandját

(Vallató) kiépítették. Mindez az 1950–2005 között

működő kaolin kitermelés következtében tönkrement,

csak néhány forrása és mofettája marad meg. A kétezres

éveket követően a település lassan újjáépült.

Közművesítették, útját aszfaltozták, **mofettáját** 2014-

ben felújították, kis népies „reuma vontatót” építettek, s pályáit modernizálták.

Kalandpark is létesült. A patinás Uz Bence (1942) menedékház mellett gomba módra szaporodnak az új panziók, szállodák.

Hosszúaszó

Fitód falucskától felfelé a Hosszúaszó-patak mentén több borvízforrás is található. Az egyik a Xantus-kápolnával átellenben a réten bugyog fel. Hosszúaszóban, a település közepén egy selymés réten több borvízforrástól sárga a hely. Egyikük betongyűrűbe van foglalva. Régen Erzsébet-forrásnak nevezték, 1935-ben még palackozták. Hosszúaszó a szeredaiak kedvenc "szabadidő parkja". Környezete tiszta, szép, klímája enyhe.

Csíkszentlélek, Csíkmindszent

A középkori templomaikról híres, szétszórt tízesekből álló településeknek a legjobb vize a **Boroszlói** borvíz.

Csobotfalva, Csomortán

Csobotfalva keleti határán, alig 1 km-re a falutól, a Somlyó-patak jobb oldali árterén, több borvízforrás van, melyeket a helyi lakosság használ. Legközkedveltebb a **Kálnoky-(Fingos)** borvíz. Csomortánnak az Aracs-patak völgyében van a kénes **Büdösvíz** nevű forrása.

A csobotfalvi **Kerekeger-fürdő** megépítése 2005–2006-ban zajlott, a falutól 1,5 km-re, a Középbükk-patak bal oldalán. A legtöbb forrás szénsavmentes, anyaközeitek a kárpáti flis homokkő rétegei, de némelyikben a közeli Somlyó vulkáni kisugárzása is érződik. A láb szélén feltörő egyik, enyhén szénsavas forrást bővítette medencévé a csíksomlyói Lakatos Izra bácsi, és fürdött benne naponta. A különc öreg után nevezték *Izra feredejének* is. Sajnos, azóta ez a kis fürdő is tönkrement.

Borzsova

Fürdője a falutól keletre 2 km távolságra, a Delne-patak mentén épült újjá 2011-ben, a fürdőépítő kaláka keretében. Enyhén szénsavas vizét már 1895-ben fürdőzésre használták a helyiek. Kellemes kempingező, piknikező hely.

Csíkszépvíz

A szépvízi **Cibre-fürdő** az egyik legszebb példája az óvatos és mértékkel való fürdőépítésnek, anélkül, hogy a táj eredetiségét megbontaná. 2007-ben készült el. Kalcium-magnéziumos szénsavas vizét valaha a szépvízi örmények gyógyfürdőként értékcsinálták. Forrásai a Csíki-havasok nyugati heglálábai alól, a mélyben lévő kristályos palákból és az őket takaró homokkő üledékekből törnek fel. Maga a hely Szépvíztől északra található. Cibrefalva a szomszédos Csíkszentmihály egykori tízese volt, amely az 1694-es nagy tatárbetörésben porig égetett és soha nem épült újjá. Területén a népi fürdők minden kelléke megtalálható, a jókora hatszögű borvizes medencétől, a négy hagyományosan faköpbébe foglalt jóízű forráson át, a fedett étkező pavilonig. A hely szakrális jellegére csak egy egyszerű fakereszt és egy pogány életfa utal. Kitűnő sátorozó hely, ahol a gyógyulás céljából hosszabb időt is el lehet tölteni.

Csíkszentkirály

A falu a borvizek eldorádója. Legalább 20 család udvarában, kertjében található borvízforrások, esetenként száraz gázömlések. Jó minőségű borvizeit Hargita Gyöngye (Perla Harghitei) és Tiva Harghita néven palackozzák. A falu közepén, az Olt-híd mellett, a jobb oldali árterén helyezkedik el a híres borvizes ingovány, a **Borsáros-láp**. A megye legrégebbi (1935) botanikai védett területe. A 15 hektáros lápból 1 ha védett. A rétet 108 (!) borvízforrás 16-18 °C-os vize öntözi. Ritka növényei között említést érdemel a törpenyír; a mocsári kőrontó, a húsevő keskenylevelű harmatfű, a szibériai hamuvirág és egy tundrai mohafajta: a *Meesea hexastica*.

A Borsárossal átellenben az út másik oldalán az 1970-80 között kiépített strandmedence, a régi **Bors-fürdő** működött, amit 2005-ben újítottak fel a fürdőépítő program alkalmával. 2007-ben kis melegített medencés fürdő is épült melléje, néhány vendégházzal. A falu szabadon használható ivóvizét a Borsáros melletti szonda és a régi töltőde utcai csorgója szolgáltatja.

A **Szentimrei-Büdösfürdő** (1250 m) a Dél-Hargita egyetlen hegyi üdülőtelepe. Csíkszentkirályról közelíthető meg, az út kb. 14 km. Nagy bőséggel áradó széndioxidos-kénés gázömlései gyógyhatásukat tekintve messze túlszárnyalják hasonló társaikat, csak a Torjai Büdös-barlang tesz túl rajtuk. Itt található a Hargita legerősebb, 99 % CO₂ tartalmú mofettái. Ennek ellenére a gyógyfürdő az elmúlt időszakban nem fejlődött. Két mofettája és borvízkútja még használható. Hat kádás melegfürdője összeomlott.

Pedig az eltelt 230 év alatt sok ezer mozgásképtelen, izületi és reumás betegnek, érszűkületben szenvedőnek adta vissza egészségét. Sajnos, a fürdőtelep infrastruktúrája erősen hiányos. Az üdülőtelepnek sokat ártott az 1970-80 között működtetett higanybánya is. Zsögödfürdővel a kék keresztos turistaösvény köti össze, de áthalad rajta a Hargita gerincösvénye is.

A **Bánya** és **Vermed**-patak forrásvidékén két kisebb borvizes-mofettás ingovány van. Botanikai és geológiai védett területek. Növényzetük hasonló a Lucs-tőzegláp növénytakarójához. Eredetileg a Bánya-patak felső szakaszán levő mofettákat használták "kéngőzlőnek". Innen költözött át a telep 1770 körül a mostani Szentimrei Büdösbe.

Csíkszentsimon

A falutól nyugatra, kb. 14 km-re található a Kakukk-hegy krátere. Itt az **Aladárnak** nevezett helyen igen erős utóvulkáni tevékenység zajlik. Több száraz mofetta és borvízforrás található. Némelyiküket a szentsimoniak kezdetleges fürdőnek alakították ki. Más források a Kakukk-hegy keleti lejtőin Szentsimon körzetében: a cifrabükki-, hevederfenyői-, honcsokszéli- és bányapataki-forrás.

Az Alcsíki-medence Fiság-völgyi zsebében lévő falvak határában alkálikus (lúgos) vegyhatású borvizek találhatók.

Csíkbánkfalva, **Csíkszentgyörgy**, **Menaság** és **Pottyond** kénés forrásaikról, mofettáikról ismertek. Legnagyobb közülük a Csíkbánkfalva határában található **Adorjánfürdő**. A falutól keletre, 1,5 km távolságra, a Szentegyház-as-patak egyik jobb oldali mellékágában (Cigány-patak) található. 1947-ben létesítette **Adorján Albert**, a terület tulajdonosa a saját kaszálóján. A kellemes környezetű fürdő három káddal, egy mofettával és két, ivókúrára használt forrással működött 1990-ig, azután gazdátlanul tönkrement.

Később külföldi segítséggel felújították és 2005 tavaszán, mint Székelyföld első természetgyógyászati központja kezdte meg működését.

Menaságnak a Vigaszó-patak völgyében volt kénés-szénsavas fürdője. Régóta szünetel, de forrásait most is felkeresik a környékeliek. Fennebb a völgyön, a Bó-patak mentén mofetták és három kénés forrás található. Pottyondon, a Vasond-patak völgyében a Borloka nevű helyen tör fel borvízforrás.

Csíkszentmárton

Keleti határában több borvízforrás ismert, mint pl. a Rác-, Gúbék-borvize, Bikakerti-borvíz, vagy a Bodó Dávid borvize és a **Csíki bora**. Régi Szent Anna-fürdőjének nyoma is alig maradt, csak forrásai vannak meg.

Csekefalva

Csíkszentmárton ikertelepülése. Régi borvizes hely.

Forrásai a falu keleti peremén: a Poszogó, amelynek neve jelzi mofettás jellegét is, a Csekefalvi- és a Gothár-borvíz. Ez utóbbit nevezik "palacsintasütő"-nek is, mert annyi benne a bikarbonát és a szabad CO₂, hogy a tésztát megkeleszti.

Csíkkozmas keleti utcáiban sok udvaron a kutak is borvizesek. A **Sószelek** nevű helyen található sós forrásait a Csíki Természetjáró és Természetvédő Egyesület alakította kellemes népi fürdőhellyé, ahol sátorozni is lehet. A falu határában, a Csíki-havasok lábainál a **Bojzás, Pataki, Nyergesalji** és **Tamás Anti** borvizei a legfontosabbak. A falut a turistaforgalomba a piros kereszttel jelölt turista út kapcsolja be, mely Lázárfalván keresztül a Bálványosvárhoz vezet.

A „Füz-kápolna” – meditációs hely Sószelekfürdőn

Nagytusnád

Borvizei közül ha mást nem, az **országúti csorgót** mindenki ismeri. Fúrt artézi kút, vize enyhén lugos, sós, vasas-bikarbonátos, 12 °C-os. Enyhe vízajtó, jó hatással van az epe- és májgyulladásra. A baglyos csorgó melletti kis jurtaszerű Borvízmúzeum a székelyföldi borvízvilág első, gyűjteményes kiállítását foglalja magában. A CsTTE kezdeményezésére létesült 2004-ben. A falu néhány kilométeres körzete Csík legnagyobb borvizes helyeinek egyike. A Tusnád- és a Hi-patak mentén 47 forrás található.

Nádas-patak mocsaras forrásvidékén lévő botanikai védett terület nagysága mintegy 2 ha. A rendkívül szép környezetben fekvő fürdőtelep azonos távolságra, szűk 3 km-re fekszik Lázárfalvától, Nagytusnádtól és Újtusnádtól. Megközelítéeni egy mezei úton lehet, amely Újtusnád szélében ágazik ki kelet felé, a 12-es országútból. Ez egyben piros ponttal jelzett turistaösvény is, amely a Szent Anna-tóig tart. Ma már kevesen tudják, hogy ez volt a **hajdani Tusnádfürdő**, a csak 1842-ben felfedezett, mostani Tusnádfürdő elődje. Nádas-fürdőre, a gazdag borvízfortyogókhoz jártak már több, mint 300 éve a környék s ékely parasztjai reumájukat „vontatni”. A bekötőút mellett egy jóízű forrás kínálja vizét, az Endes vagy Pallók borvize. A náderdő előtt egy ovális, zöld domb emelkedik, piknikező és sátorozó hely. Innen indul a nádasba az a 250 m hosszúságú pallóösvény, amely érinti a Nádasai-borvizet, a kis és nagy medencét. A sárga, vasas borvíz a mocsárból a Zubogó-vízeséssel távozik a medencék alatt, és mint a Nádas-patak fut tovább Újtusnád felé. Karbantartás híján a természetet újra és újra birtokába veszi az ilyenkor nehezen megtalálható fürdőhelyet.

Nádas-fürdő rehabilitálására 2002-ben került sor. A

Lázárfalva

Tusnád keleti szomszédja a Hi-patak völgyében. A déli részén lévő mofettás-borvizes hely a **Nyír-fürdő**. 2001-ben állították helyre, ahol kis "reuma-vontató" medence, **födött mofetta** és egy újrafoglalt borvízkút áll. A falu ivóvíz szükségletét a Tizes-kút, a Nagy-borvíz és a "Dögök borvize" fedezi. (Ez utóbbi neve a lustákra utal, akik nem akartak kimenni a Nagy-borvizig, és csak idáig jutottak!) A falun áthalad a piros kereszttel jelölt bálványosfürdői turista út. A Nyír-fürdőt régen Fortyogónak ill. Büdösajla-fürdőnek hívták. 2005-ben a fürdőre villanyt vezettek, és egy kulcsos ház is épült a vendégek részére.

Kápolnamező Lázárfalvától délre, 10 km-re a **Hi-patak** fakitermelő útján közelíthető meg.

Igen szép völgykatlan, Lázárfalva első telephelye, köröskörül sok kiépítetlen borvízzel és mofettával, és egy kápolnával a mező közepén. A források legjobbika a kápolnától 200 m-re a Büdös-patak bal oldalán a védett és tisztán tartott Mezei Anti-kútja.

Újtusnád

Borvízforrásai az Olt jobb oldalán jelennek meg. A vasútállomás mögötti borvízpalackozót 1973-ban létesítették, három szonda vizét töltik, Tusnád néven forgalmazzák. Legkedveltebb természetes forrása a **Bátordi-kút**. Az állomástól 1,5 km-re vízmentén, az Olt bal partján található a **Közép-pataki-láp**. Langyos borvizekből álló összefüggő okkertakaró alkotja, akár a csikszentkirályi Borsáros-lápot. Ritka növényei védelem alatt állnak.

Csikverebes

Nagytusnádtól 2 km-re északra található. Itt terül el Románia legnagyobb borvizes lágja a **Benes-rétláp** (300 ha), az Olt mindkét partján. Itt nem forrásokról, hanem borvizes csatornákról beszélünk! A Verebes és Nagytusnád közötti óriási területből csak 4 ha képezi a botanikai rezervátumot, melynek féltett kincse a lila (lisztes) kankalin (*Primula farinosa*). A verebesi Olt híd közelében, 15 m távolságra, a patak jobb partján található a finom Zsidó borvize.

Csatószeg

Verebestől 2 km-re északra, a szentsimoni úton helyezkedik el. Központjában **egy fúrt kútból** artézi jellegű, bővizű, vasas, igen sok szabad CO₂-t tartalmazó, langyos borvív tör fel. Alcsík legjobb ízű vize. Enyhén kéntartalmú, de ez csak hosszabb állás (kb. 2 hét) után érezhető.

Tusnádfürdő

A várost számtalan borvize és mofettája avatták "Erdély Gyöngyévé". Fejlődése 1845-től kezdődött. Első kiépítője tusnádi *Élthes Lajos* volt. 1852-től Ferenc József császár parancsára egy mágnásokból álló részvénytársaság (elnöke *gr. Mikes Benedek*) vette kezébe lendületes fejlesztését. A 19–20. sz. fordulójára elkészült a "svájci" villanegyed a fedett sétánnyal, a *Stefánia Gyógyintézet* (1975-ig működött) és a *Rudi-fürdő* (később Unifers Mezőtermál Strand).

Vegyelemeztek és megfelelő foglalással látták el a nyolc legjobb forrást – *Apor-forrás*, *Mikes-*, *Rudi-*, *Szent Anna I- és II-*, *Szent Ilona-*, *Fő (Ős) forrás I-, II.* Kialakították a Csukás-

tavat az Olt mocsaras holtágában, felköltöztették az országot az Olt mellől a mai helyére, és gyógsétányt (ez volt az első turistaút) létesítettek a Ludmilla kilátóhoz. 1934-ben vált önálló településsé, elszakadva Nagytusnádtól. 1975-ben készült el kezelőközpontja, fedett, melegített uszodával. Sorra épültek vendéglátóipari létesítményei, mint a Csukás, Olt és Tusnád Szálló, az Anna és Tulipán vendéglő és a Malomcsárda. A rendszerváltás után egyre több lett a panzió is.

2013-ban a Csukás-tó partján megnyílt a termál borvizes wellness központ, ahol a meleg borvíz 850 m mélységből kerül az 5 fürdőmedencébe. A szolgáltatásokhoz tartozik az infra- és finnszauna, sószoza, jakuzzi, masszázsszalón. Kültéri medencéje az időközben bezárt Unifers Mezőtermál Strandot helyettesíti.

Tusnádfürdő északi végénél a kihasználatlan Veresvíz (Tiszás-patak) borvizei ontják a szabadba az élet vizét. Ugyanez a helyzet az Olt jobb oldalán lévő Bánya- (Bányász-) patak forrásaival is. A fürdőtelep turistaautak csomópontja is: elérhető a Szent Anna-tó (piros kereszt), Apor-bástya (piros pont), Súlyomkő-kilátó (piros háromszög), Szent Anna-tó-Bükszád és a Mohos (kék csík).

A GYIMESEK VIDÉKE

A Csíki-havasokon túli terület nem bővelkedik szénsavas ásványvizekben, és az a pár forrás, ami előfordul, petróleumos-kénes, s ahogy keletre haladunk, ezek a vizek egyre sósabbak. Mindez a homokkő övezet kőolaj-hordozó és sós rétegeinek tudható be.

Gyimesközéplek, Sötétpatak

A gyimesi ásványvizek közül a legismertebb a sötétpataki borvíz. A település közepén, a vasútállomástól fél órai járásra található. Az itteni borvíz értékesítésére 1928-ban helyi jellegű meleg fürdő létesült 8 káddal. A fürdő mára bezárt. A forrás enyhén sós, szénsavas, kénes, kevés oldott ásványi sóval. Kitűnő gyógyhatását enyhe radioaktivitásának köszönheti a reumás betegségek enyhítésében. A fürdőtől 50 m-re egy kerítés mellett faköpűs, lappanccsal ellátott finom borvíz szolgál ivóvízként. A harmadik forrást valamikor "Hegyek varázsa" néven palackozták. A Tatos völgyén lefelé (Tarhavaspataka, Bálványospataka), a Szulca, a Csobányos völgyeiben kénes-petróleumos források jelennek meg. Nem mérgezőek, de kellemetlen ízük miatt nem fogyasztják.

A gyimesi fürdők közül jelenleg csak a **Muhospataki népi fürdő** működik. Hidegségből, Barackospatakán keresztül lehet megközelíteni. A kárpáti homokkő rétegekből enyhén kénes gyógyvíz tör elő.

A KÁSZONI MEDENCE

A Csíki-havasok patkjába fogott medencét (700-800 m) a Teremtő bőségesen megáldotta borvizekkel. Ma kevesen tudnak a kászoni ásványvizekről, pedig a 19. század második felében és a 20. század nagy részében Kászon borvizei a borszéki, bodoki, előpataki vizek mellett a legkeresettebbek voltak azon tulajdonságuknál fogva, hogy a legsavanyúbb bort is megédesítették. Néhány kivétellel a legtöbb forrás a Kászonpatakba keletről becsatlakozó harántvölgyek mentén bukkan fel. Alkáli, szénsavas, nátriumkloridos, magnéziumos, jódos, vasas vizek, kevés kénhidrogénnel elegyedve. Nagykászon keleti határában négy borvíztelep fejlődött ki, majd hanyatlott le.

A **Fehérkői-telep** Kászonfelfőtől északkeletre, a falutól 4 km távolságra, a Fehérkő-patak mentén található. A községi kaszálón feltörő források vize sok reumás, csonttuberkulózisos beteget gyógyított meg, pedig a gyógymód igen kezdetleges volt. Forróra hevített köveket dobtak egy-egy szejke (kénes) vízzel töltött cseberbe, mely a vizet meglangyosította. Ezekben fürödtek. Fehérkő másik forrását *Szent István borvíz* néven dugaszolták és értékesítették. 1948-ban az államosítás után a telepet teljesen felszámolták, épületeit lebontották. Szép környezetének köszönhetően a kászoniak kedvenc pihenőhelye maradt. Később az ivókutak higiénikusan újrafoglalták, és tetőt építettek föléje. 2015-ben a kászoni közbirtokosság új **forrásházat** építtetett, rendezte a környéket, kellemes pihenőhelyé alakítja a borvizes helyet.

Foto: Kájjani János M. Könyvtár

A **Répatí palackozó** a Nagy Répát-patak völgyében az első kiépített (1860-1880) borvíztelep volt, amely Kászon nevét messze földön híressé tette. *Balási S. József* kászoni királybíró tulajdonát képezte. A borvízpalackozó mellett 12 szobás vendégfogadó működött. A borvíztöltő 1956-ig több bérlő kezén megfordult, ekkor bezárták. Hiába volt a kor szaktekintélyeinek (*Dr. Lengyel Béla, Dr. Hankó Vilmos, Dr. Purjesz Zsigmond*) elismerő véleménye (*"Az ásványvizek gyöngye, a répatí víz"*), a kis telep ma már csak a múlt emléke.

A **Kászon Gyöngye** (vagy Salutaris) palackozó Kászonjakabfalvától 6 km-re, a Bor-patak mentén szintén a *Balási család* tulajdona volt, ahol hamarabb jelent meg az első szabadfürdő (1816), mint maga a *Balási S.* között a borvíztelepet a zaláni *Apor László* bérelte. A töltőde mellé 12 kabinos meleg fürdőt építtetett, amelynek emeleti részét (15x20 m) bálteremmé alakította, mindkét végén egy-egy söntéssel.

A Balásiaiktól átvett szabadmedencét 8 öltözőkabinnal látta el, majd rendre 4 személyzeti lakás, kocsiszínek, 1930-ban villanyvilágítás és szalagszerű töltési technológia következett. Egy 25 szobás faház szállodaként szolgált. A közeli Veresszéki-borvíztelephez fenyőssorral szegélyezett sétány vezetett. Az államosítás után csak a töltőde működött tovább, 1990-ig. Azóta minden szünetel, a telep teljes felújításra vár.

A **Veresszéki-borvíztelep** a régi borárnyéki Balás-forrás vagy a Pán-borvíz megfelelője. Jakabfalvától 7 km-re, a Borvíz-patak völgyében található. A Balásiak vállalkozása volt. Palackozott vizét *Salvator* néven forgalmazták. 1935 után *Dr. Fogolyán Kristóf* sepsiszentgyörgyi orvos fejlesztette tovább a telepet. Szanatórium építésébe kezdett, melynek tervezője a hírneves építész, *Kós Károly* volt, de a háború kitörése miatt már nem tudta befejezni. A szép, kőből és fagerendákból álló épület idővel összeomlott. Azóta a terület magántulajdonba került, s az épület újjáépült, eredeti külsejét megőrizve. Az egykor sanatóriumnak szánt helyen ma magánrendezvények zajlanak, turisták nem látogathatják, csak a tulajdonos engedélyével. A veresszéki forrás ki van vezetve az épület alól az udvarra.

Sós-kút-fürdő a Kászoni-medence kénes, népi fürdője, a Nyerges-tető alatt. Épült Gergely Mátyás magánterületén, 2004-ben. A kellemes fürdőhely díjmentesen használható, táborozásra is alkalmas. Jelenleg felújításra szorul.

UDVARHELYSZÉK

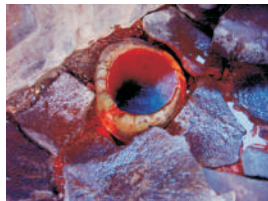
A Csíkszeredából a Székelyudvarhelyre vezető 13A országút áthalad a 985 m magas Tolvajos-tetőn. A három kereszt: a millenniumi, az 1567-es győztes, János Zsigmond elleni ütközet emlékkeresztje és a Márton Áron püspök tiszteletére állított kereszt jelzik a tető legmagasabb pontját és a Hargita-fürdőre vezető utat. Innen tovább nyugatra a fenyőerdők helyét lombhullatók veszik át. A Hargita 30-40 kilométeres fennsíkja sok, hosszanfutó patak vágódik be, mindegyik mentén több település létesült.

Udvarhelyig el a borvizek földjén járunk. A volt Kalibáskó vendéglővel szembeni út indul a hajdan jobb napokat látott **Kirulyfürdőre**. Már 1591 körül ismertek voltak forrásai, de rendszeres használata csak 1770-től kezdődött, 1903-tól neve a térképeken is megjelenik. A székelyek, majd századok által kiépített fürdőhelyet 1948-1989 között diáküdültetésre használták. Nagyméretű borvizes strandmedencéje teljesen tönkrement. Egyetlen forrása a foglalt **Fő-forrás**. A telep felső végénél egy ártézi fúrt kút vize ömlik bele kihasználatlanul a Kiruly-patakba. A fürdőre vezető erdei út mellett, a Tolvajos-patak hídjának bal oldalán található a jóízű, baldachinnal fedett Festő-borvíz, míg fennebb a patakon a Hargitaliget borvizes mocsarában a Kamilla-forrás maradt épen. A Hargitaliget borvizes láp, ritka növényei védettek.

Szelterszfürdő

A gyönyörű Vargyas-völgyben található. Borvizét régen, a 19. században „Nádasszéki sósborvíz” néven, majd 1930-ban „Selters” néven palackozták. A fürdő első leírása 1818-ból származik *Bélteki Zsigmondtól*. A közkedvelt üdülőtelep menedékházának udvarán (a római katolikus egyház gondozásában) két bővíző borvízforrás található. Fentebb, a Vargyas-patak bal partján található a Hargita legszebb faköpűs borvízkútja, a gyöngyöző **Dél (Dellő) kút**. A menedékháztól lefelé kb. 1,5 km-re található a sós Nádasszéki-fürdő. Csak nyári szezonban működik. Vizét igen eredeti módon, fás kazánnal fűtik. Jelenleg felújítás alatt áll.

Szentegyháza Gyöngye (Vlahica Gyöngye vagy Majzos-fürdő)

A szentegyházi mezotermál fürdő strandját 1976 nyarán nyitotta meg a helyi önkormányzat. A fürdő a Vargyas-patak jobb partján található, 2,5 km-re a településtől, és kb. 300 m-re a csíkszeredai főúttól. 26 °C-os langyos vizét ártézi fúrással hozták a felszínre. A nagy (25x10 m) és kis (10x5 m) strandmedence körül igazi szabadidő központ fejlődött ki. Tőle tovább, alig 100 méterre található a minden kényelemmel ellátott **Napsugár strand**. Két külső és egy beltéri medencével, szaunával, masszázsszalonnal rendelkezik, kemping része kis faházakból áll. Szentegyháza csíkszeredai kijáratától alig 300 m-re található az új **Nosztalgia strand**, mely 2016 júniusában nyílt meg. Termálvize ennek a legmelegebb, 30 °C-os.

Majzos-fürdő

Szentegyháza (Vlahica)

A vaskohászatáról híres bányavárosnak régen két borvízfürdője volt: a **Dobogófürdő** (a vashámor közelében) 1811-től ismert és **Lobogófürdő**, az ún. "ásott árok" jobb partján, a település központjában. A csodahatással bíró borvízfürdők vize időközben elapadt, az épületek tönkrementek. Megmaradt forrásaik vizét asztali vízként használják.

Homoródfürdő

A település az Udvarhelyet Csíkszeredával összekötő főút mentén, a Nagy-Homoród völgyében kialakult patinás **üdülőtelep**. Habár forrásainak első írásos emléke 1754-ből származik (*Timon Sámuel*), *gróf Teleki József* (1799) úgy vélte, hogy már a rómaiak is használták. 1913-ban jelent meg a hivatalos helynévtárban. 1936-38 között a **Főforrás** (ma elhanyagolt) vizét "**Lacrima Homorod**" (Homoród könnye) néven palackozták. Orbán Balázs idején két "lobogó", azaz két fürdőmedence volt, ezek ma már nincsenek meg. Legtöbb villája az Ilona-völgyben épült. 1978-88 között épült a Homoród Szálloda. Az utóbbi években a panziók megjelenése, pl. a Kis és Lobogó panziók jelentik a fejlődést Homoródfürdőn. Ez utóbbihoz kemping és felvonóval ellátott sípálya is tartozik.

Igen jóízű, és a szállítást is jól bíró forrásvizei az országot közelében: a **Lobogó**- (Kápolnás) forrás, a **Mária**- (Felső kút, régi Mikó vagy Lacrima) forrás, a **Homoródi**- (Vészfarki) és **Csorgó**-forrás, a **Hidegfürdő** forrásai és a **Főforrás** (Klotild- vagy Gyárfás-forrás). Az Ilona-völgy forrásai: **Ilona**-, **Fenyves**- (Kálmán) forrás a 12-es villa mellett és a **Tódor-forrás** a malomnál. A földes-meszes és sok mikroelemet tartalmazó alkáli vizek csoportjába tartoznak. Mindegyik kitűnő ivóvíz.

Homoródfürdőn a Lobogó panzió szomszédságában 2002-ben modern fürdő létesült, egy 26 °C-os úszómedencével és egy sósvízű, 40 °C-ra hevített ülőmedencével, valamint többféle wellness szolgáltatással. Kultéri két strandmedencéje a főút nagy kanyarjában, 2016-ban nyílt meg. A harmadik medence a szépen újrafoglalt Klotild-forrás mellett, a Fürdő-patak bal oldalán lévő famedencés, szabadtéri, népi borvízes fürdő. A másik két fürdővel ellentétben, ennek használata ingyenes.

Népies stílusú medence Homoródfürdőn

Oroszhegy

Kápolnamező nevű helyen egykor a Szent László-kápolna állt. Mellette van az **Urusos-kút**, amelynek csodás gyógyerőt tulajdonítottak. Akik megfürödtek benne, hátrahagyták ruhadarabjaikat a bokrokra aggatva, jelezve, hogy megszabadultak a bajtól. A forrásvízbe dobott áldozati pénzt nem szabadott kihalászni, mert aki eltulajdonította, gyógyíthatatlan betegségben pusztult el.

Székelyudvarhely

Területén több helyen fakadnak enyhén sós vagy kénes források. Legtöbbjük kihasználatlan. 2012-ben nyílt meg a város nyugati részén, a szombatfalvi negyedben a **Septimia-fürdő** (egyben szálloda is), amelyhez a hely sósforrásait használva szabadtéri, langyosvízű fürdőmedencét is építettek. A beltéri medence már a wellness szolgáltatások része.

Szejkefürdő

Székelyudvarhely hagyományos, legismertebb gyógyfürdője. A szabadidőközpont a 13A út mellett, a város nyugati végétől 3 km-re található. **Szejke forrása** (kénhidrogén-szénsavas víz) az emésztési utak bántalmainak gyógyvize. A családi örökségként kapott birtokot 1871-ben kezdte fürdővé alakítani **Orbán Balázs**. A legnagyobb székely síremléke is itt található, ma turisták zarándokhelye. Az **Attila-forrást** kőmedencébe foglaltatta, melegfürdőt, vendéglőt, kocsmát, gazdasági épületeket, parkot, fürdőfelügyelői lakást építtetett. Még pecsétje is volt a fürdőtelepnek "Szejkefürdő Igazgatósága" névvel.

Udvarhely fontos ivóvize volt a **Fő-forrás** (Szejke-forrás) vize, melyet 3 literes agyagkorsókba töltve, naponta szállítottak bivalyszekerekkel a városba. A forrás az országút mellett van a fürdő felső végében. A településen kisvendéglő, strandfürdő és egy 11 kádás melegfürdő működik. Az 1971-ben épített **mofettát** 2014-ben felújították. Gyógyiszap telepét nem használják. Itt rendezik minden év júliusának első hétvégéjén a Szejke-fesztivált, a rangos nemzetközi néptánc és népzene seregszemlét. Itt nyílt meg a megye harmadik borvízmúzeuma 2008-ban, a Mini Erdély Park pedig 2022-ben. Sajnos, a szejkefürdői strand és a mofetta működése egyelőre bizonytalan.

Korond

A népi kerámiaiparáról híres településről kevesen tudják, hogy ugyanilyen jó nevű gyógyfürdő is lehetne, annyi borvíz és sós víz található a környéken. Ilyen a **Diómáli-**, a

A korondi Arcsó-forrás

Szólómáli- és a **Cseredombi-forrás** (Erzsébet- vagy Fingóborvíz). Legismertebb mindenik közül az **Árcsói borvíz**, mely a régi Korondfürdő (19. sz.) egyik fő forrása volt. A „korondi savanyúvízről” az első írásos bizonyíték 1729-ből maradt fenn. A fürdő 1817-től Than Károlyné grófnő tulajdona volt. Igazi fejlesztője Gáspár Gyula 1892-1900 között. Hírneves vendégei között szerepelt Jókai Mór és Gárdonyi Géza is. 1909-1914 között a Főforrás vizét palackozták. Később Gáspár fiai a fürdőt a szó szoros értelmében elkártázták, 1935-ben árverésre került. Bertalan Áron korondi fazekas vette meg, aki a fürdőt eltüntette a föld színéről. Épületeit lebontatta, 10 hektáros parkjának 50 000

fenyőfáját kivágatta. 1978 óta minden év augusztusának első hétvégéjén itt rendezik meg az „Árcsói kerámiavásárt”, a korondi és más vidékek fazekasmestereinek vetélkedőjét.

Itt, a valahai Árcsófürdőn, a falu északi részén 2015-ben megnyílt az újjáépített korondi gyógyfürdő, az Unicum-sósfürdő. Gyógyvize valóban unikum, igen komplex összetételű, meszes, sós, vasas, szénsavas, kénes, földgázzal keveredett víz, amely még az 1700-as évekből ismert volt. A fürdő további fejlesztés alatt áll.

Parajd

A Székely Sóvidék parajdi sós fürdőit régóta, a római kortól ismerik. Kezdetben a felhagyott sóaknák, sógödörök helyén kialakult sós tavacskákat használták fürdőmedencének. Ezek a fürdők tiszavirág életűek voltak, egy-egy áradás gyakran elmosta őket, vagy, ha a gödörök oldala kioldódott, a víz elszivárgott belőlük. Magas koncentrációjú, sós termálvízre 1949-ben bukkantak, kőolaj kutatása közben. A kilencvenes évek elején a szonda vize elapadt, attól kezdve a strandfürdőben a sóbánya vizét használták, illetve használják ma is.

2009-ben újabb fúrást végeztek, és sikerült megtalálniuk a korábbi termál forrást. 2012-ben teljesen lebontották a régi strandot, és 2014 nyarára elkészült az ország legmodernebb szabadtéri sósfürdője, feszített víztükörrel és vízforgató szűrőrendszerrel. Jelenleg Parajdon két fürdő létezik: az egyik a szabadtéri strandfürdő, amelyhez egy 14 kádból álló kezelő részleg is tartozik, valamint a wellness fürdő, amely lehetővé teszi a parajdi fürdőszезon egész éves használatát. A strandmedence a bányából kiszivattyúzott vízzel működik, amelynek hőtároló tulajdonságai hasonlítanak a szovátai Medve-tóéhoz (helotermitás). A wellness fürdőt a termál szonda vizével látják el, ahol a sós medence mellett egy édes vízzel töltött medence, és egy gyermekmedence is működik. A majdnem telített sós oldatnak (280 gramm/liter) köszönhetően továbbra is gond nélkül lebeghetünk a két fürdőmedencében. A parajdi sósvíz kiváló gyógyhatással van mindenféle mozgásszervi és reumatikus panaszra, viszont használata tilos a magas vérnyomásban szenvedők és a szívbetegék számára. A régi sóbányában folyamatosan nyitva áll a földalatti só-aeroszolos kezelő terem, mely az asztmás betegek számára óriási segítség. A faluban kiterjedt vendégfogadó hálózat működik.

Strandfürdő

Sóskút-fürdő

Székelykeresztúr szabadiidő központja a várostól délre, 1,5 km-re, a kies Sós-árok völgyében fekszik. Az első írott adat a fürdőről 1500-ból származik. Fellendülése a 20. sz. utolsó harminc évében teljesedett ki, amikor új szálloda/vendéglő, egy ifjúsági szálloda és egy strandmedence épült a már meglévő 10 kádas melegfürdő mellé.

1990 után azonban teljesen tönkrement. A kétezres években új gazdája akadt, aki felújíttatta az elhanyagolt helyet, és sokféle szolgáltatást nyújtott vendégeinek. A fürdő és szállója, mára sajnos hol üzemel, hol nem.

Fiatfalva

A falutól délnyugatra a Fehérszék nevű dűlőben, a **Sukoró-patak** völgyében 4-5 iszapvulkán fortyog. A földből kiáramló metángáz liftként működik, szürke iszapot tol a felszínre, amely beszáradva apró kúpocskákat épít. A vízben oldott konyhasó és szulfátok fehéren csapódnak ki, innen a Fehérszék elnevezés. Az 1913 őszén megjelent iszapvulkánok kuriózumszámba mennek, védelem alatt állnak. Hasonló jelenségekkel találkozunk **Kányád** és **Petek** között is, ahol metángázas fortyogók vannak a két falut összekötő út közelében. A Fehér-Nyikó völgyében **Székelyszentmihály** és **Kobátfalva** határában fordulnak elő metángázás sárvulkánok és sósforrások.

Homoródszentpál

A **sótelep** szélén egy kis házikóval védik a **Sóskutat**. A forrástól délre egy nagyméretű sóstó terül el. A római korban, de később is, Bethlen Gábor idejében sóbányászat folyt a területen. Sóskút található **Homoródszentpéteren** és **Homoródkeményfalván** is.

Lövete

Határában több szénsavas rendezetlen ásványvíz és só forrás található, melyekről a leírások már 1591-ből hírt adnak. Legismertebb a Hámori-forrás. Közkedvelt forrása a „**gere sókút**” is, amely koncentrált só oldat. Nagy becsben tartják, vizével sózzák el a disznóhúst, szalonnát, de főzésre is használják. A falu egyik kis utcájában, egy gerendaházikó védi.

Homoródmalmás

Lövéte után következik a Kis-Homoród mentén. A **Farkasmező** határrész vasas-zsúnsavas borvizét régóta használják. A **Sóskút** utcában sós forrás van.

Homoródkarácsonyfalva

A Kis-Homoród völgyének legjelentősebb borvizes helye. Gyógyforrásait Orbán Balázs is említi. A falu déli kijáratától 800 m-re, a Sós-pataokban épült a **Dungó-fürdő** - 1906, Ürmösi S., 1954, Tompa Zs.. Harmadik feltámadása 1969-ben történt, amikor a melegfürdő 4 káddal működött, együtt a mellette épült 40 m²-es hidegvízű strandmedencével. Az 1977-es földrengés mindent tönkretett. A fürdőépítő kalács keretében 2007-ben újították fel.

KOVÁSZNA MEGYE

A Tusnádi-szorosból délen kilépve Kovászna megye első települése

Bükszád

Legtöbb forrása az Olt bal oldali teraszának aljában jelenik meg, mint a főút menti Határ Fogadótól lemenő út melletti **Carpitus-forrás**, vagy a mini vízierőmű turbina épületének közelében lévő **Sós-forrás**. Az 1880-1914 között fénykorát élő **Antalkákék feredéjére** ráépült a vízierőmű gátja. Időközben egy szondát mélyítetttek a mini vízierőmű közelében, amely 30 °C-os borvizet hozott felszínre. Vize sajnos kihasználatlanul folyik el. A falu legnagyobb forrása a **Bugyogó**, a Csomád délnyugati lejtője alatt található, a kék csikos, Szent Anna-tóra menő turistaút mellett.

A **Mikes-fürdő** ma már **csak nevében él**. Bálványosfürdő alatt, a Zsombor-patak két fő forrása, a Veres- és a Búdös-patakok találkozásánál épült 1860-1880 között, Tusnádfürdő egyik mecénása, *gróf Mikes Benedek* birtokán. Kezdetben vendégházak, hideg borvizes medencék, mofetta és meleg fürdő működött a telepen. Fénykora után sokáig csak nyomokban vegetáltak a **Vallató-, Hammas-, Bükki-medencék**, néhány vizes mofetta (fortyogók) és egy betongyűrűs forrás társaságában. 2012-ben a zabolai Mikes család leszármazottai újjáépítették a Vallató-medencét. A hely akár botanikai védterület is lehetne, annyi itt a rovarevő harmatfű. Mikes-fürdőn halad át az a piros keresztel turistajelzés, mely az **Utásházi-borvizet** (Fingos) köti össze a Bálványos Hotellel.

A Vallató-medence Mikes-fürdőn

Mikóújfalva

Szintén bővelkedik természetes borvízforrásokban. Legismertebb a **Bedő-borvíz**, amely egy függőhídon keresztül közelíthető meg a Barótra menő főútról. Az Olt bal partján lévő forrás foglalata az 1891-es évszámot viseli. Régen itt „Újfalusi Bugyogó” néven melegfürdő is működött. Az északi falurészen van a **Sós-borvíz**. A közelében lévő **Hunnia-forrást** 1918 előtt palackozták. Más kutak a falu környékén: a Dögös, a Csángó és a Cseszkó-források, a faluban a Kuli és Sorbán Ferenc kútja. Az évente megrendezett Aquarius rendezvényen a Bedő borvíz nyerte a székelyföldi borvizek 2016-os versenyét.

A Bedő borvíz

Málnásfürdő

A főúttal párhuzamos mellékúton, az Olt jobb partján települt Málnás község és Mikóújfalva között.

Keletkezése a 18. századra tehető. A *Semsey-család* kezdte el kiépítését egy gerendákkal bélelt fürdőmedencével, amelyet **Lobogónak** (tréfásan Semseyné bugyogójának) neveztek. Később az előkelő Herkules-fürdőre keresztelték, de ez a név nem honosodott meg a közhasználatban. A fürdő kiaknázására 1873-ban részvénytársaság alakult. 1891-ben kezdték meg a melegfürdő kiépítését, a Lobogó korszerűsítését, a vendéglő építését és a főbb források csinos foglалását. A fürdőhely igazi felvirágzása 1907-ben kezdődött, amikor az 1895-ben megalakult Sicilia Rt. megvásárolta az egész fürdőtelepet és nagy építkezésbe kezdett. *Herepey Károly* birtokán száraz CO₂ feltöréseket észlelt, és a Sicilia Rt.-vel közösen 1899-ben üzembe helyezték a szénsavgyárat, melynek utóda ma is működik. 1904-től indult az epe- és májfunkció-elégtelenségben szenvedők legjobb gyógyvizének, a **Mária-forrásnak** a palackozása. 1990-ig a töltőde folyamatosan működött, azután csak időszakosan, végül bezárt.

2013-ban felújították az üzemeltetést, amely **Perla Covasnei** (Kovászna Gyöngye) néven, gyógyvízként forgalmazta a hajdani Mária-forrás sós-szénsavas, csodatevő vizét, de 2016-ban bezárt. A rendszerváltás utáni gazdasági nehézségek az összes borvízfürdő közül Málnásfürdőt érintette a leginkább. A régi kádás fürdőnek, mofettának, borvizes strandnak nyoma sincs, a források alig csordogálnak, elhanyagoltak (**Fő-, Vikória-, Ilona- és Báránka (Mioara)-forrás**). Szó szerint összeomlott a több mint 100 éves gyönyörű Ilonka villa, amely a fürdőtelep emblémája volt. Rajta kívül sok más régi épület és a szálló is erre a sorsra jutott. A település feltámasztását egy kis wellness-központ létesítésével vélték megvalósítani, mely 2014 óta létezik, működése azonban bizonytalan.

A „Kalapos”-borvíz Málnásfürdön, bent az Ilona- és Báránka (Mioara) csorgókkal

Málnás falu közelében lévő Száldobos-patak völgyében a legjobb borvíz a **Száldobosi-forrás**. A Herec-patak mellett a **Bálint-kút** a legismertebb.

Oltszem

Környékén több borvízforrás ismert, mint a Szép-torkában lévő sós-petróleumos **Sóskövi-forrás**, mely a gyomorfekélyben szenvedők varázsitala. A Bagoly-borvíz enyhén radioaktív. Ismertek még a Gyerő és Patakoldal borvizei. Oltszemnek régen soha nem volt még csak népi fürdője sem. A „Borvizek Útja” projekt keretében wellness-központot kapott, ami az Olt és a vasút közötti réten épült és 2013-ban nyílt meg. Mára működése bizonytalanra vált. A közelében lévő két borvízforrást szabványosított forrásházakkal látták el.

Süte pataka

Oltszemtől keletre, a vasúton túl, igen finom és bővízű források vannak a Süte-patak feijében. A **Vilma- (Fő) forrás** vizét a XX. század elején **Salus** néven palackozták. Vízmínősége hasonló a kitűnő bodoki Matild-forrás vizéhez, amelytől csak egy domb választja el. Kuriózusként említendő, hogy a Süte-pataki töltődében alkalmaztak egy „hörpítő legényt” is, akinek az volt a feladata, hogy mielőtt a dugig telt palackba beletették volna a parafadugót, annyit kellett leinnia az üvegből, hogy a dugó pontosan beleférjen, amire aztán spanyolviaszt csepegtettek. Süte-patakába 2011-ben jutott el a fürdőépítő kaláka. Munkájuk eredménye, a **Sütei feredő** a legszebb népi fürdő lett, ahol még a rókáknak is van lépcsője!

Sepsibodok

Hírnevét igen jó minőségű, palackozott, szénsavas ásványvizének köszönheti (Vilma-, Lenke-, Matild-forrás). A dugaszoló üzem a Borvíz-patak fejében a borszékivel egyidőben épült (19. sz.) a **Matild-forrásra**. Kiapadhatatlan vizét ma már semmilyen néven nem forgalmazzák. A környéken még más források is vannak, mint a **Veress-borvív**, vagy a vásár-pataki **Szemvív**.

Zalán

Bodokkal átellenben fekszik, borvízforrásai: a **Felszegei-, Fingos-, Beczőkerti-, Zalánfeji-** és a **Nyíri-forrás**.

Köröspatak

A faluban a **Csinált-patak** völgyén kihasználatlan édes-kénes forrás található.

Árkos

Kihasználatlan, apró forrásai a falu körül az Égett-vészi, Veres Samué, Cukrász- és Árnyék-pataki források. Egyetlen jelentős forrása a **Benkő-borvív**, amelynek hírnevét a monarchia idején a tulajdonos Benkő család alapozta meg. Az alkálikus-lúgos kémhatású vizet majdnem 100 évig hanyagolták, majd 2014-ben a palackozást újrarendítették. Meghagyva régi nevét, Regina néven forgalmazzák. A kisüzemet nem Árkos községből, hanem Sugásfürdőről lehet megközelíteni.

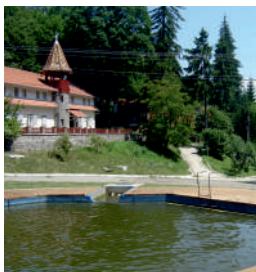

Sepsiszentgyörgy

A megyeközpont délnyugati részén gyakoriak az édes-kénes források. Ilyen a **Szemerjai-büdöskút**, melynek vize a savtúltengésben szenvedők gyógyvize. Ötven éve még működött a Szántó Mihály-féle kénes melegfürdő. Kútja ma is megvan. Más források: a **Pap kútja**, **Bogács-** és **Nádas-pataki** borvízforrások.

Sugásfürdő

Az üdürlőhely Sepsiszentgyörgyhez tartozik. A várostól 8 km-re a Görgő-hegy (1017 m) keleti lábánál, a Sugás-patak völgyében található. Alkálikus, meszes-szénsavas vizeit 1840-től kezdték használni, de az első épületek csak 1869-ben készültek el. Eredeti forrásai a **Fő-, Erzsébet-, Jenő-, Ferike-** (Latzina), **Aló borvív-, Görgő-kerti-, Veress Samu-, Kénes-, Szemmosó-** (Barabás) és **Nagyliki-borvizek**. Most csak az első ötöt használgják. Az első nagyobb fejlődési hullám 1844-1900 között érte el, amikor tíz vendégházat, egy vendéglőt és tágas nyári étkezőpavilont, egy melegfürdőt és két hideg vizes medencét építettek. Az 1906-ban megalakult Sugás Rendező és Szépitő Bizottság feladata az út modernizálása, a telefonösszeköttetés, a villatellek és a sétányok kialakítása, a zenepavilon létesítése volt. Sugásfürdő kiépítése a két világháború között is folytatódott. 1924-ben önálló villanytelepet kapott, s habár a század eleji villák nagy részét lebontották, helyükbe számos más épült. 1989-ben közel másfél kilométeres sífelvonót építettek a Görgő oldalán. A város közintézményeinek pihenő házai és a magán villák a fűtőházat díszítik. Sugásfürdő ma a reneszánszát éli. 2014-ben egy modern wellnessfürdővel bővült. Vele szemben 2015-től borvizes szolgáltatást is tartalmazó modern kezelőközpont működik. Megújult a telep mofettája és az előtte lévő szabadterti medence is. Mini golfpálya, kalandpark, szabadterti mászófal és sípálya is a vendégek rendelkezésére áll.

Sepsiszentkirály

A Dugás-patak völgyében lévő boltíves kőhíd közelében (ép. 1860) van a **Bodor-kút**, vize édes-kénes, lúgos vegyhatású. Hasonló a **Büdös-kút** vize is.

Illyefalva (540 m) gyönyörű, ódon vártemplomáról és lignitbányájáról híres. Ásványvizekben viszont szegényes. Mégis meg kell említenünk az Illyefalvi-patak völgyében lévő édes-kénes **Anna-forrást**.

Előpatak

A régóta ismert, egykor fürdőhely borvizeinek első vegyelemzését 1761-ben Dr. Mátyus István végezte. A fürdő megszületése 1772-től számítható, amikor Nemes János, Háromszék vármegye királybírája nyaralóházát építtetett. Példáját több nemesi család követte (Mikó, Bély, Geréb, Antos, Gidófalvy). 1836-44 között a közbirtokosság új üdülőházak építését szorgalmazta. A fürdő életének fénypontja volt, amikor 1841-42-ben Milos Obrenovics szerb fejedelem itt kezelte magát. Példáján felbuzdulva Szerbia és a Regát főúri rétegeinek vált kedvelt üdülőhelyévé, de Habsburg József főherceg is felkereste.

1844-ben befejezték a Lobogó hideg borvízfürdő és a **Diana-forrás** 18 kádas **meleg fürdőjének** építését.

Forrásait rendbe szedték, védő pavilonokat építettek föléljük, központját parkosították. Fedett sétány, könyvtár, gyógyszertár, postahivatal, fürdőorvosi hivatal létesült, cursalon, csónakázó tó tette kényelmesebbé a pihenést. Fejlődésének újabb szakasza a 20. sz. első évtizedére esett, amikor ártézi fúrások által még több vizet nyertek. Ekkor építették meg a **Nathalia-fürdőt**. 1928-ban bevezették a villanyáramot, de utána már komolyabb beruházásokra nem került sor, kivéve az 1933-ban épített **Fleischer-féle borvízpalackozót**.

A II. világháború után a gazdátlan és tönkrement épületek egy részét lebontották. 1953-68 között görög kolóniát telepítettek a megmaradt épületekbe, ami a fürdőtelep jelleg további romlását eredményezte. Lényeges beruházás továbbra sem történt, hacsak az 1937-ben épített **Dutzi-villában** az 1970-ben berendezett ideg- és izomsorvadásban szenvedő gyerekek kezelőközpontját nem tekintjük annak, amit a rendszerváltás után felszámoltak. Az előpataki palackozott borvizet a standokon *Válcele* néven lehet látni. A teljesen leromlott fürdőtelep feltámasztására ma nagy erőfeszítéseket tesz a kovásznamegyei önkormányzat, így a „Borvíz útja” program keretében 2014-ben egy kis wellness-fürdőt építettek.

Dálnok

A falu határában több kihasználatlan kénes forrás található, mint a **Vízisztája**, **Kenderesi**, **Mungorcsi**, **Szászné** forrása. Régen fürdőkúrára is használták őket.

Csernáton

A falu északi határában, a Bodoki-havasok lábainál, a Csernáton-patak völgyében 7 édes-kénes borvízforrás ismert, amelyek közül a **Csókás-patakit** régebben reuma-fürdőként használták, ami aztán idővel teljesen tönkrement. Egy másik medence is létezik az Ika-vára dombja alatt, **Malom-feredőnek** nevezik. Közelebb lévén a faluhoz, a múlt század 80-as éveiben is kielégítően működött. 2012-ben a Székelyföldi Fürdőépítő Kalácska programjában mindkét népi fürdőt felújították.

A Malom-feredő avatása

Futásfalva

A falu belterületén a **Marcella-kút** enyhén szénsavas forrását ivóvízként használják.

Torja

A falu felső végénél, a Torja-patak jobb oldalán, az erdő szélén található a **Szemmosó-víz**. Édes-kénes forrás, mely köré a fákra a gyógyultak színes rongydarabokat aggatnak. Egy ősi, keletről hozott és mindmáig megőrzött hiedelemről van szó, miszerint a rongydarabok (*fancsikák*) az elhagyott betegséget szimbolizálják.

Jajdon-völgye

Kovácsna-megye második legerősebb mofettás-borvizes helye, Torjától 8 km-re nyugatra. Geológiai védett terület. Akárcsak Bálványoson, itt is forrás forrás mellett fortyog, és ahány, annyiféle. Leginkább kénes-szénsavas források, de van köztük sós is. Két beomlott fürdőmedencéje a jobb napokat látott fürdőeletről tanuskodik. Mofettája is használhatatlan, víz fakadt belé. A Jajdon völgyében is tapasztalható némi pozitív változás. Bevezették a **Szeregető-forrást** a hegyoldalból az erdei út mellé, és látványos foglalatot készítettek neki. Újra foglalták a Szejke- és Transzilvánia-forrásokat is.

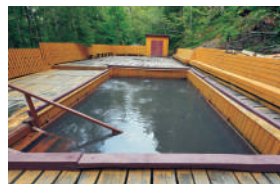
Bálványosfürdő

A Büdös-hegy, a Nagy-Csoma és a Bálványos-hegy közötti kismedencében szétszórt beépítésű terület, Kovácsna megye **leghíresebb borvizes-mofettás helye**. Múltja, mint a történelmi Apor család birtoka (Bálványosvár) 900 évre tekint vissza, de mint gyógyfürdő, csak a 19. sz. derekától kezdve vált ismertté (*Báró Apor Gábor* alapítása, 1850). 1956-ban Bálványosfürdő néven egyesítették a külön-külön kialakult három fürdőhelyet: a régi Bálványosfürdőt, a Várpad- (Transzilvánia) fürdőt és Csiszárfürdőt. Itt található a Büdös-hegyen Európa legnagyobb kénhidrogénes mofettája, a híres **Torjai Büdös-barlang** (6000 m³ gáz/24 h).

Legtöbb forrása és fürdőmedencéje a csiszári részen alakult ki, mint pl. az **Iker-(Timsós)** és **Csokoládé-fürdő**, a **Vallató-fürdő**, a **Borvíz strand** és a **Hammas-fürdő**. 2013 és 2016 között majdnem egész Bálványosfürdőt újjáépítették. A Büdös-hegyen lévő változások: a Buffogó-tőzezláp tanösvény, a Grand Santerra Spa (wellness) a Bálványos hotelnál, kalandpark, a Timsós-fürdő (Apor lányok feredeje) rehabilitálása, a gyógyforrások (lábáztatók) kialakítása az út mellett.

A **Várpad- (Transzilvánia) fürdő** nem hasonlít eredeti mivoltára. Régi strandja, az Imola- és Szilámér-források felújítása még várat magára, de a Vár-panzióval szemben, az út mellett egy kis borvizes medence várja a vendégeket.

Csiszárfürdőn újra keretbezték a Csokoládé- és Hammas-medencéket, felújították a Jordán-forrást és a mofettát. Folyamatban van a Mogyorós- és Zsófia-források, valamint a többi medence frissítése is. Iható borvizei a Torja felé vezető országút mellett, a Vasas- és a Transzilvánia-források.

A Csokoládé-fürdő

Kézdikóvár

A Kővári-patak völgyében fordulnak elő édes-kénes források, közülük a **Büdös-kutat** használják.

Kézdiszárazpatak

A falu határában a **Martonka** nevű helyen tör fel édes-kénes forrás.

Kiskászon

Jóízű szénsavas borvize a **Vár-pataki-forrás**. Két forrását kőköpübe foglalták, ivóvízként használják.

Kézdiszentlélek

A Perkó alatti település gazdag történelmi múlttal rendelkező községközpont (középkori templom, Perkó, Tarnóczy-kastély). Altalajából enyhén szénsavas források törnek fel. A legismertebbek: **Tóth Csaba** udvari kútja, valamint a **Malomkerti- és Kosolya**-források.

Kézdizsentkereszt

Felsőháromszék híres borvizes faluja. Néhány forrása a falu között van, mint a **Borvízkút**, **Fekete Ilona** és az **Opra Gyárfás** kútja. A Zonda-patakban található a falu legjobb forrása, melyre palackozót építettek. Több-kevesebb megszakítással 1892-től 1998-ig működött. A piaci forgalomban régen Vénusz, Mariska és Székely-forrás néven vált ismertté. Később (20. sz.) Nemere, Poian és Cristal néven került az asztalra. A lassan vajúdo privatizáció megállásra kényszerítette a falu e fontos kereseti lehetőségének kihasználását.

Bélafalva

A Csere-árokban lévő **Lina-forrás** vizét a helyiek ivóvízként használják. A Réti I., Bögözi Á. és Tuzson E. telkén feltörő források enyhén szejkések.

Esztelnek

Az egykori téesz feketeribizlis ültetvényén hangos fortyogással hirdetik jelenlétüket a vizes mofetták. A fortyogók szomszédságában „**savanyúvíz**” forrás is van. A falu több kútjában (Bodó P, Pál F. udvarán) gyengén szénsavas víz fakad. Északi felében a legismertebb a **Jézus-kútja**. Természetes forrás volt, mely mellé kis kápolnát is építettek. 1730-ban árvíz pusztított, romba döntve a kápolnát és betemetve a borvízforrást. A forrást újra kiásták, ma is használják. A kápolna helyét kereszt jelöli. Az „esztelneki Lourdes” ma egyik stációja az úrnapi körmenetnek.

Lemhény

Területén nem fordulnak elő ásványvízforrások, de a falun kívül, a Nagy-Lemhény-patak egyik mellékágában, a **Farkas-patakban** régen „büdösköves feredő” működött. Ugyanilyen típusú kénes víz található a **Lógörény-patakban**, a sárfalvi **Egerben** és a **Kiság-tóvén**.

Kézdimartonos

A falu patakának völgyfejében (2,5 km) édes-kénes ásványvízforrások vannak. Ezek táplálják a moldvaiak által is látogatott gyógyfürdőt, melyet a berecki Polgármesteri Hivatal működtet nyári szezonban. Egyik forrását ivókúrára, a savtúltengés ellensúlyozására használják.

Kézdivásárhely, Fortyogó-fürdő

A városhoz csatolt Oroszfa határában fekszik. A kedvelt fürdőtelep vasas-széndioxidos forrásai, a fúrt kutak, valamint mofettája régóta ismertek. Gyógykezelő központja, szabad strandja, ivókúrára használt forrásai a szív- és érrendszeri bajokban szenvedőknek nyújtottak gyógyulást. A hajdani Incitato lovasversenyek színhelye ma elhagyott, gazdátlan fürdő- és sporttelep. Jegyzett vize a Saguaro.

A bezárt Fortyogó-fürdő borvicsorgója

Szentkatolna

Altalajában szénsavas ásványvíztelep húzódik meg. Több kútban észleltek széndioxidos szivárgást, míg a falu határában az **Akaszto-domb** aljában kénhidrogén tör fel. Közel a kézdivásárhelyi bezárt Fortyogó-fürdőhöz, 2016-ban beindult egy szondára épített borvízpalackozó üzem. Termékeit Perla Covasnei néven forgalmaz(t)ák.

Hatolyka

„...annyira gazdag ásványi forrásokban, hogy a faluban, sőt határain is bajosan lehet édesvizet találni” jegyezte fel Orbán Balázs. A helyiek szerint „a sáncokban is sok helyen fő a víz!” **Lázár Sándor**, **Kopasz János** és a **Falu-kútját** használják leginkább. A faluközpontban a hidegvizes medencefürdőt, a tágas meleg fürdőt és a **mofettát** kiváló eredménnyel használták a reumatikus

Hatolyka mofettája

megbetegedések kezelésében. A rendszerváltás utáni gazdasági regresszió megállította a virágzó helyi érdekű fürdő fejlődését. 2012-ben a helyi önkormányzatnak sikerült felújítania a kezelőközpontot, ami azóta folyamatosan működik.

Imecsfalva

A Székely Nemzeti Múzeum megalapítója, *Cserey Jánosné* faluja borvizekben szegényebb, mint szomszédai. Csupán a **Borkút dombja** utal ásványvíz jelenlétére. A Haraly felőli réten gazdag gyógyvizap telepek vannak.

Székelypetőfalva

A falu borvizeiről híres, már 1889-ben strandként használták borvizes fortyogóját. A vízben oldott ásványi anyagoknak és a széndioxidnak köszönhető gyógyhatása kiváló a vérkeringés serkentésére. 2007-ben pályázati finanszírozással, illetve a megyei és a helyi önkormányzat összefogásával finn szaunát építettek a medence mellé. A falu keleti határában 2002-ben foglalták újra a **Borvízkutat**. Hermetikusan lezárták, kézi pumpával látták el és védőtetőt is emeltek föléje.

Székelytamásfalva

Mély rétegeiben ásványvíztelep van, amit a volt téesz udvarán fúrt kút segítségével hoztak a felszínre. Ma ez a falu kútja.

Ozsdola

A nagyközség határában több helyen törnek fel borvizek. Így a **Kisrét-patakban** szejke víz van, a **Székoldalon** gyengén szénsavas vizek jelennek meg. Az **Óriáskő-patak** fejében is van egy jóízű borvízforrás. A **Jáhoros-bérce** nevű helyen kis medencefürdőt építettek, amit a helyiek használnak, de ma meglehetősen elhanyagolt.

Kovászna

Joggal nevezik az "ezer forrás városának". A régi Orbai-szék központja 1968-tól Kovászna megye névadója. A Bodzafordulói-hegyvidék és a Háromszéki medence határvidékén települt város "*gyönyörű vidék, az alföld derűjének és a hegység fenségének összhangjával*" (Hankó Vilmos, 1891). Híressé vált gyapjúfeldolgozó (kovásznai posztó) népiparán és erdőgazdálkodásán (kovásznai kommandói sikló) kívül főként mint országos és nemzetközi hírű gyógyfürdőt tartják számon. Ásványvizeiről már 1567-ben szó esik, vegytanilag 1773-ban elemezték először. 1882-ben a **Horgász-forrás** vize Triesztben aranyérmes lett.

Alig van udvar a helység felső részében, ahol a kútban édesvíz helyett ne borvíz, vagy mofetta fakadna. Az emberek hamar rájöttek hasznosítási lehetőségeire, és aki tehetett, vendégfogadásra rendezkedett be, ahol szállást, kosztot, gyógyfürdőt, mofettát mindent egy portán, helyben kaptak a vendégek. Még ma is kuriózumszámba mennek a város magán mofettái a családi házak alagsorában, pincéiben! Ilyen például a **Bene-mofetta**.

A város szimbóluma a **Pokolsár**, egyedülálló iszapos, kénes-széndioxidos gázkitérés a Főtér keleti peremén, melyet kezdetben fürdőkúrára használtak. (Ekkor még az egész főteret uralta!) 1881-ben nyitották meg „Pokolsár Fürdőintézet” néven, s ezzel Kovászna a rendezett gyógyfürdők sorába lépett. A későbbi fürdőtelep a vajnafalvi (Kovásznával összeöntött falu) Mikes-telken alakult ki, Mikesfürdő néven. A Tündérvölgyben (régén: Térrét) a kitűnő Horgász-forrás vizét 1891-től kezdték el palackozni.

1929-ben a Creditul Carbonic Rt. vette meg, és **Regele Ferdinand** (Ferdinand király) néven forgalmazta. A szocializmus idején **Covasna** néven került a piacra. Ma a töltőde nem működik.

1931-től a **Vajna-féle szénavgyár** is termelni kezdett. Ugyancsak a Tündérvölgyben épült (1889, Fürdő Rt.) a kettős medencéjű hidegvizes **Sós-fürdő**, melynek közelében a **Hankó-kút** forrását ivókúrára használták. Ma sajnos hiába keresnénk őket.

A páratlan természeti adottságokkal rendelkező fürdőváros jelenkori kiépítésében az első lépést az 1961-ben létesített szívkórház jelentette. 1972-ben épült az első turisztaszálló, 1976-ban kezdte meg működését egy 200 férőhelyes szanatóriumuszálló. Ezután több gyógykezelő központ jön létre, melyek ma is működnek. Kovászna forrásait ma már nem palackozzák, fürdőkúrára használják.

Kommandó

Székelyföld leghíresebb fakitermelő ipartelepe 1882-től napjainkig. Kovásznától 22-km-re, a Bodzafordulói-havasokban található, közvetlen útja Papolcrlól van. Az itteni Laur-hegy oldalában szejkés ásványvízforrás tör fel, a **Büdöskút**, melynek vizét bevezették a falu központjába.

Zágon

Mikes Kelemen faluja a Háromszéki-medence délkeleti csücskében foglal helyet. A Domokos-patakán lévő **Büdöskútnál** az ortodox lelkész minden tavasszal misét cerebrál. A hagyomány valószínűleg egy régi keresztelési szokással függ össze. A borvízkútról a nagy íródeák is megemlékeznek a Törökországi levelekben.

Nagypatak

Környékén elég sok "kotlós" víz fakad. Ilyen a Várbérce alatti **Büdöskút** a Gyükeres patakán, vagy a Hammas-hágóra vezető útkanyarnál lévő kenes forrás.

Lisznyópatak

Hegyekkel körülvett festői környezetben fekszik. Határában, az egykori **Temesvárykertben** édes-kenes ásványvíz tör fel. Régebben fürdőkúrára használták.

Zajzon

A Brassó-környéki csángó falvak egyike, a Barcasági-medence délkeleti zugában. Borvizeiről híres település, ahol régen élénk fürdőélet folyt. Palackozott ásványvíze Zizin néven kerül forgalomba. A faluban és környékén sok természetes forrás található, amit a helyiek ivóvízként fogyasztanak. Sajnos a kutak nincsenek kiépítve.

Székelyszáldobos

Régen híres volt a száldobosi borvíz, a **Hegyfarki-borvízfürdő** (Bethlen-fürdő). 1629-ből származik az a feljegyzés, miszerint Bethlen Gábor fejedelem betegségével a *"Vargyas és Olasztelek közt a száldobosi határon lévő savanyú vízhez menének"*. 1760-ban Bod Péter is említi az ún. Volál-pataki borvízforrást.

Vargyas

A bútorfestők falujának borvizét 1964 és 1983 között **"Borsil"** néven palackozták.

Felsőrákos

Számos borvízforrásából több már eltűnt a környéken végzett fejtelten szénbányászat következtében. A ma meglévők: a **Falu borvize** és a **Malom felőli borvíz**. Eltűnt a Faluvégi-szonda borvíz és a Mária-forrás, melynek vizét Rákos néven 1886-tól 1930-ig palackozták. A Rika erdején átmenő régi udvarhelyi országút mellett van a **Rikaisóskút**, vizét ezelőtt fahordókban a rákosiai és vargyasiak szállították haza, kimondottan puliszkaforrásra.

Bibarcfalva

Erdővidék legjelentősebb ásványvizes helye, melynek **Borhegyi vizét** régen a borvízfuvarosok messze földre szállították (1880). 1890-től kezdték palackozni a **Baross-forrás** vizét. Az államosítás (1948) után a forrás nevét **Május 1**-re változtatták és Biborjeni néven hozták forgalomba. A falu nyugati peremén működik az új palackozó, mely szondákból táplálkozik. A falu központjában 1906-ban melegített borvizes kádasfürdőt létesítettek.

Később mellette tágas strandfürdőt alakítottak ki. Ma már egyik sem működik. Fő ivókútja a falu közepén, a régi töltőde előtt, az országút mellett csorog. Számos borvízforrás található még a faluban: **Baross-forrás**, **Rézfüi borvíz**, **Szemetet borvíz**, **Juci borvíz**, stb.

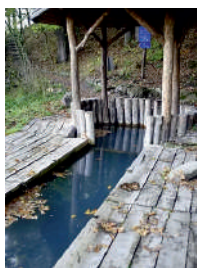
A Fő utcai borvízcsörgő

Nagybacon

A falu környéki dombok aljában több szénsavas ásványvízforrás van. Bacon keleti kijáratánál, az országút mellé bevezették a közeli dombról a **Falu borvizét**, így könnyen elérhető. A legtöbb forrás, számszerint 11, az északra lévő Sűgő-patak mentén fakad, mint a **Sűgői**-, **Szil-pataki**-, **Mogyorós-alji**-, stb. A csinódi falurész patakában édeskéses „büdösvizek” találhatóak.

Kisbacon

Nemcsak Benedek Elek szülőfaluja, hanem a vidék borvizes „eldorádója” is. A falu útja mellett egy szondából a „**Sántéri-borvíz**” tör fel. Borvize egyébként a falutól távolabb, leginkább a Fenyős-patak mentén található, mint pl. a **Fenyőstöve borvize**, a **Szonda-borvíz**, a **kisbaconi Rezes**, a **Bodvaji-borvíz**, **Tamásné borvize**, vagy a Kis- és Nagy-Fenyőspataki-források Bodvaj fölött. Igazi kuriózum az Istenkas nevű völgykatlanban (Kisbacontól 14 km-re) egy régi vasbánya tárójában a **Benedek Elek borvizes barlang**. Ugyancsak az Istenkas sötét, mély szurdokában fakad az **Érces-borvíz** és a **Kénes-borvíz**. Az Istenkassal szemben álló Leshegy alá lefutó Györkovács- (Kis-Köves)

patakban egy gerendákból ácsolt borvizes fortyogó található. Kisbacon felejthetetlen szülöttéről, a nagy mesemondóról, Benedek Elekről nevezték el „Elek apó feredejének”.

Bodvajban még áll Gábor Áron kohója, ahol a közeli vasérctelepeket kihasználva ágyúinak egy részét öntötte 1849-ben. Kisbaconnak soha nem volt fürdője, amikor 2013-ban ide is eljutott a fürdőépítő kaláka. A falu Magyarhermány felőli kijáratától kb. 1 km-re, a Borvízoldal aljában, a Barót-patak bal oldalán az Erdőalji borvízre építették „**Mackó bácsi feredőjét**”, a „gübbenőt”. Helyes kis népi fürdő lett, melynek ivókútja, a Kisbaconi borvíz, igazi cseberbe van foglalva.

Magyarhermány

A falunak rengeteg borvize van. Kítűnő az **Alszegei**-, **Bóér**-, **Róka**-, **Szikra**-, **Ágostonhídi**- és **Szénáskerti-forrás**. A **Fekete-patak** völgyében egy szondából tör fel langyos borvíz. A Kakukk-hegyről lejövő Barót-patak völgyében ismert a **Cigánylábi**-, **Pető**-, **Ángyélikai**- és **Medgyespusztai-borvíz**. A falubeliek kedvenc forrása az Alszegei-borvíz, amit csorgóházzal láttak el. Egy kis borvizes medencét is építettek a gyógyulni vágyók részére.

Az Alszegei-borvíz

Uzonkafürdő

A Nagy Murgó-hegy nyugati lábainál, az Uzonka-patak völgyében található a „szépség és jószág harmóniája” (Veress F.), Uzonkafürdő. A szájhagyomány szerint a római időkben egy Ausonias nevű tiszt használta elsőként gyógyforrásait. Az igazság hordozója azonban **Dr. Máttyus István** 1766-ból származó leírása. A római legendának ellentmond az eredetű helyneve is. Habár 1896 táján már léteztek itt kezdetleges fürdőmedencék (a mostani borvizes láp, növényntani rezerváció területén), a mai hidegfürdő elődje a Főkút mellett 1927-ben épült. Később meleg fürdőt is építettek melléje, mely ma már nem működik, csak a strand a nyári szezonban.

Az Uzonka-patakot táplál a **Pisztrángos**-patakban is előfordulnak borvizek. A Hatod Csárdával szemben a patak partján tör fel a **Sóspataki-borvíz**. Ugyanennek a pataknak a forrásvidékén, a Hatod-tető közelében több szénsavas-sós forrás ismert. Az uzonkai eltérőtől a baróti úton lefelé 400 méter után köt be a **Setét-patak**. Forrásvidékén igen jóízű borvízforrás van.

Zalánpatak

Az eldugott település, a Kálnoky grófok egykori üveghutája (1780), a Baróti-hegység szívében bújik meg. Hiába vált az angol Károly herceg (III. Károly) kedvenc pihenőhelyévé, akár Málnásfürdőn át, akár Szárazajtáról, igen nehezen közelíthető meg. Az alig 100 fős, archaikus falu területén sok borvízforrás fakad, mint a **Karácsony-, Ánás-pataki, Bugyogó-borvíz, Csuklyoni-források, Mihályka borvize, Préda György udvari kútja, a Nádasi- és Kerekdombi-borvíz**. Régi fürdője a Csuklyon patakán volt. 2014-ben Zalánpatak is belépett a népi fürdővel rendelkező települések sorába, a **Bugyogó-feredő (gübbenő)** és a mofetta megépítése alkalmával.

Miklósvár

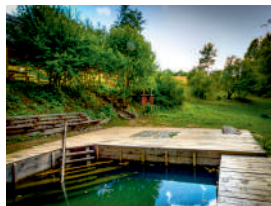
A falu patakának erdei útja mellett található a **Büdös-kút**, édes-kénes-szulfátos víz. Az emésztőrendszeri megbetegedésekben szenvedők jó ivókúrás gyógyvize.

Középjajta

Számos kénes, sós forrása az Ajta-patak mentén található. Fontosabbak: a **Büdös-, Kismezei-, Kakucs- és Bánya-pataki források**.

Bölon és Bölonpatak

Altalajukban borvízrétegek rejlenek, melyek a felszínén a **Zúgói-borvíz** (egykor palackozták) és a **Farkaslaki-borvíz** (10 km-re Bölonról) formájában öltönek alakot. A Korlát-patak völgyében a kénhidrogénes **Kénosi-forrás**, a Sós-patakban sósborvizek vannak. A Bogos-szántón felül 1890-ben kénes medencefürdőt rendeztek be, melynek ma alig van nyoma. Közeliében fakad a **Kotlóvíz** vagy **Büdöskút**. Más ismertebb források: a **Gyertyános-, Máté- és Puliszka-borvíz**. A háromszéki Borvíz Útja Program keretében 2014-ben Málnásfürdő, Oltszem, Sugásfürdő és Előpatak után átadták rendeltetésének az ötödik wellness-fürdőt is, a bölonit. Mind az öt szabvány szerint épült, ahol hidegmelegvízes medence, szauna, jakuzzi és masszázsszalón várja a vendégeket (amikor éppen van működtetőjük). 2016-ban a Székelyföldi Fürdőépítő Kaláka kertében felújították a **Büdöskúti népi fürdőt** is.

MAROS MEGYE

A megye ásványvizeinek összetételét a Görgényi-havasok neovulkáni kőzetei és az Erdélyi-medence sós üledékes rétegei határozzák meg. Elhelyezkedésüket tekintve zömmel a Görgényi-havasok lábainál, a Maros törésvonala mentén sorakoznak.

Mérmező (Nyírmező)

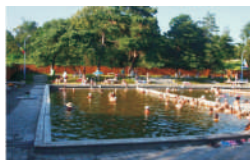
A gyönyörű Maros-szorosban Gödemesterházához (Stánceni) tartoznak a mérmezői borvízforrások. Eredetileg Maroshévíztől Déda felé, a 15-ös országúton, majd Csobotány résztelepüléstől 6 km távolságra egy erdei úton lehetett megközelíteni. Mivel a palackozott ásványvíz szállítása így körülményes volt, a rendszerváltás után a „borvízgyárat” leköltöztették az országút mellé Csobotányba. A víz is vezetéken érkezik. A kitűnő borvizet 1985 óta palackozzák. Íze, minősége vetekszik a borszékivel. A mérmezői borvizet *Stánceni* néven forgalmazzák.

Alsóidecs

A település Szászrégentől nem messze található, a Maros bal partján. Sósfürdőjéről nevezetes, melyre már a rómaiak is felfigyeltek. Nevének első hivatalos rögzítése 1319-ből származik. Később Apafi Mihály fejedelem is meglátogatta.

Jelenkori tulajdonosa, a helyi önkormányzat 2002-ben állíttatta helyre a '90-es években tönkrement fürdőhelyet. Ma rendezett strand, gyógyiszapos kezelő és vendéglátóipari egységek várják a látogatókat.

Görgénysóakna

Szászrégentől keletre, a Görgényi-havasok kebelébe vezető út mentén található; Oroszfalun keresztül közelíthető meg. A római foglalás idején művelt sóakna és sós fürdő volt a területén. Különösen a 19. és 20. század fordulóján volt igen látogatott hely. A régi sóbánya helyén képződött sóstavat utoljára 1997-ben újították fel. Vize a koncentrált sósvizek közé tartozik, jó eredménnyel használták a reumás tünetek enyhítésére. A fürdő sajnos néhány éve bezárt, megnyitása a közeljövőben bizonytalan.

Marosszentgyörgy

A Marosvásárhelyhez északon összenőtt nagyközségben, a régieni főút mellett, a Máriaffy-kastély előtt elterülő réten található híres sósfürdője. A fürdő 1880-tól ismert, de csak 1914-től nyerte el a Marosszentgyörgy-fürdő hivatalos nevet. Első kiépítője a terület tulajdonosa, báró Csete Béla volt, aki az itt feltörő langyos, sós forrásokat bővítette fürdőmedencékké, 1888 és 1902 között. A mai strandfürdőt 800 és 950 m mélységből nyert szondák vizével táplálják. A koncentrált sósvíz alkáli elemekben gazdag, de legfontosabb összetevője a **jód**, amely Erdély-szerte a **marosszentgyörgyi vízben fordul elő a legnagyobb mennyiségben**. A rendezett, parkosított fürdőtelepen szabadstrand, fedett, melegvizű uszoda, masszázsszalón, szauna, üzletek és egy szálloda áll a vendégek rendelkezésére.

Szováta

A város a székely Sóvidék **európai hírű fürdő- és üdülővárosa**. A kezdetek a római korra tehetőek, amikor területén intenzív sóbányászat folyt, mely a középkorban is - többkevesebb megszakítással - tovább élt. A só és a víz kölcsönhatása, az elhagyott bányavágatok kioldódása és beomlása évszázadok óta tart, melyek a gyorsan változó sókarszt számtalan változatát építették fel vagy rombolták le.

A települést 1602-ben említik először „Szavata” néven. A fürdőélet kezdetei későbbiek, 1844-re tehetőek, amikor a **Fehér-tó** partján megjelent néhány üdülőház. Az első igazi gyógyfürdő az 1872-ben megnyitott **Gera-fürdő** volt. Nem sokkal utána a **Fekete-tó** hasznosítására is sor került. A három fürdő köré épült telepet 1884-ben emelték hivatalosan a gyógyfürdők rangjára.

Hírnevét azonban nem az előbbi fürdők, hanem a **Medve-tó** alapozta meg. Születése maga volt a csoda! Talán a Medve-tó az egyetlen a világon, melynek kialakulását órányi pontossággal rögzítették: „1875 Úr napja, délelőtt 11 óra” (Népujság). Ekkor szakadt be az Illyés Lajos (régén: Fórika) rétje, és a rajta átfolyó patakok vize tóvá kezdett duzzadni. A feltöltődés kb. tíz évig tartott, a tó ekkor vette fel végleges (jelenlegi) alakját, egy kiterített medve bőrére. Az első időben nem háborgatta senki, így a víznek volt ideje a fokozatos felmelegedésre. Mai méretei: felülete 3,8 hektár, hossza 288 m, szélessége 130-210 m, kerülete 2 km, legnagyobb mélysége 18,9 m, köbtartalma 248 397 m³, vízének sótartalma 256 g/l. Az egész tóban oldott sómennyiség kb. 66 000 tonna. Hőmérsékleti viszonyai páratlanok, a felszintől lefelé egyre melegebb. Mértek már fél méter mélységben 31,8 °C-t is, míg 1,5 m mélyen már 66,5 °C-t! Szerencsére a forró, nehéz sósvíz tetejére folyamatosan egy édesvíz-takaró kerül a befolyó patakokból, mert különben élvezhetetlen lenne. Amióta a fürdőélet megélnékvült (az elmúlt kb. 60 évben), a tó vize állandóan keveredik, így hőmérséklete 40 °C-ra egyenlítődt.

A dombok zöld keretébe foglalt **Medve-tó** a reumatikus, nőgyógyászati, endokrin zavarok, gyulladások, ízületi bántalmak kezelésében páratlanul áll az országban. A tófürdő-terápiához hozzátartozik a napfény gyógymód, a kádfürdő és az elektroterápia.

Szováta területén a Medve-tón kívül több kisebb sóstó létezik, mint a **Mogyorós-tó** (felülete: 3610 m²), melyet szintén fürdőterápiára használnak, vagy a **Vörös-tó**

agyagos-kovás gyógyiszapja. Továbbá a **Zöld-tó**, **Piroska-tó**, **Bivaly-tó**, **Fekete-tó**, **Büdös-tó** és a **Rigó-tó** az ismertebbek. A fürdőváros egy része megőrizte patinás, 20. század eleji építészeti stílusát, ami különösen vonzóvá teszi. A kezelő központ és az új szállodák 1970-1985 között épültek. A fürdőélet a rendszerváltás utáni pangásból 1999 után kezdett újjáéledni.

EGYÉB ÜDÜLŐHELYEK

Marosfő és **Gyilkostó** országos jelentőségűek, de nem gyógyfürdők. Kihagyhatatlan klimatikus üdülő- és turistaközpontok, így a térképen is megjelennek.

A **Lucs-tőzezláp**, az **Ördög-tó**, a **Mohos-tőzezláp** és a **Szent Anna-tó**, valamint a **Rétyi Nyír** szintén nem borvizes helyek, de mint rendkívüli - védett - természeti ritkaságok, szintén szerepelnek.

A térképen - méretarányából adódóan - a jelek/piktogramok nem a források, stb. valós helyét mutatják, hanem az adott településre vagy közvetlen környékére vonatkoznak.

Az írás szerzője: Zsigmond Enikő - Csíkszereda